

ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

นางวิภา ปักกาสาตั้ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Members' Opinions Toward the Community Enterprise
Operations in Bang Nam Prio District of Chachoengsao Province**

Mrs. Wipa Pakkasatang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนใน
อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชื่อและนามสกุล นางวิภา ปักกาสดัง

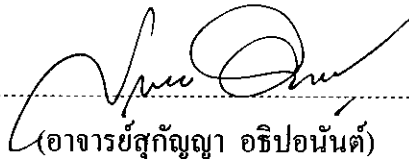
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุดมสิน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

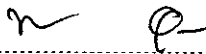
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2553

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

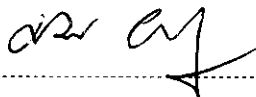
ประธานกรรมการ

(อาจารย์สุกัญญา อธิปอนันต์)

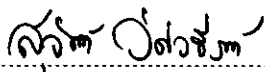
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุดมสิน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุดมสิน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์จากสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาสละเวลา ชี้นแนะและเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์สุกัญญา อธิปอนันต์ ที่กรุณาเป็นประธานในการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ ขอขอบคุณ คุณชูเกียรติ ประดิษฐ์ ศิลปะกุล และคุณคนัย ปัญจพิทยากุล ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ และให้คำปรึกษาแนะนำ ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วง และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทุกท่านที่ให้ข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ และพี่ที่เป็นกำลังใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนและกำลังใจจาก คุณธรรมพิทักษ์ ปักกาสาตัง และธิดาทั้งสอง ซึ่งถือเป็นแรงสนับสนุนที่มีค่ายิ่ง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

วิภา ปักกาสาตัง

กรกฎาคม 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ผู้วิจัย นางวิภา ปีกกาสดัง รหัสนักศึกษา 2519001669 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ อุคมสิน (2) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจ (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 419 ราย สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้น ได้ตัวอย่าง 139 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.71 ปี สองในสามจบประถมศึกษา เป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.23 ปี สองในห้าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม มากกว่าสี่ในห้าทำนาเป็นอาชีพหลัก มีรายได้เฉลี่ย 499,374 บาท ต่อปี ประมาณหนึ่งในห้ามีรายได้จากการเป็นสมาชิก โดยมีรายได้จากเงินปันผลเฉลี่ย 375 บาทต่อปี มากกว่าสามในห้า มีหนี้สิน (2) โดยภาพรวมสมาชิกเห็นด้วยกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยในระดับปานกลาง 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารตลาด ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน และเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (3) สมาชิกครึ่งหนึ่งมีปัญหาเรื่อง วิสาหกิจชุมชนไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ขาดตลาดรองรับสินค้าที่เพียงพอ ไม่มีโครงสร้างบริหารองค์กร ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน และไม่มีการกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน มากกว่าสองในห้ามีปัญหาเรื่อง สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ไม่มีการวางแผนการผลิต และไม่มีการกำหนดทิศทางการบริหาร มากกว่าหนึ่งในสามมีปัญหาเรื่อง ไม่มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ แรงงูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก ไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต การแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน สมาชิกไม่ทราบข้อมูลทางการเงิน ไม่มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก และสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกครึ่งหนึ่งให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน ควรมีการวิเคราะห์ และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง ควรกำหนดโครงสร้างการบริหารองค์กรให้ชัดเจน ทำบันทึกเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน และกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน มากกว่าสองในห้าให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดประชุมทำแผนร่วมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก วางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และควรบันทึกทิศทางของวิสาหกิจชุมชน หนึ่งในสามให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดแนวทางเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ แรงงูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก ควรกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต ควรแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้ชัดเจน ควรจัดประชุมหรือแจกเอกสารข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก ควรพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิก เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และสมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน

คำสำคัญ ความคิดเห็นของสมาชิก การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

Thesis title: Members' Opinions Toward the Community Enterprise Operations in Bang Nam Prialo District of Chachoengsao Province

Researcher: Mrs. Wipa pakkasatang; **ID:** 2519001669;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension);

Thesis advisors: (1) Dr. Porntip Udomsin, Associate Professor;

(2) Dr. Benchamas Yooprasert; Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this study were to study (1) social and economic state of members of the community enterprise in Bang Nam Prialo District, Chachoengsao Province; (2) their opinions on the community enterprise operations, and (3) their problems and suggestions on the community enterprise operations.

The population in this study were 419 members of the community enterprise in Bang Nam Prialo District, Chachoengsao Province. The samples were selected by using the multistage random sampling, 139 persons altogether. The data were collected by using a structured interview. The statistical methodology used to analyze the data by instant computer programs were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation.

The findings of this study were as follows: (1) More than half of the studied members were male, with average age at 51.71 years. Two-thirds of them were educated at primary level. The average duration of their being a member of the enterprise was 3.23 years. Two-fifths of them had never participated in any activity of the enterprise. More than four-fifths of them had done rice farming as their main occupation. Their average income was 499,374 baht/year. About one-fifth of them obtained a dividend from being a member of the enterprise, their average dividend was 375 baht/year. And more than three-fifths of them had debts. (2) Considering their opinions on the community enterprise operations, it was found that they generally agreed with the operations at medium level in 5 aspects - market management, member management, knowledge and information management, goods and service management, and its direction. And they agreed with the operations at little level in 1 aspect - its operation plan. (3) Considering their problems and suggestions on the community enterprise operations, it was found that half of them had problems that the enterprise did not set the operation plan, it lacked markets to distribute its products, and it had no administrative guidelines, targets, and clear dividend management. More than two-fifths of them had problems that members could not join in setting the operation plan, the enterprise had no production plan and its direction. More than one-third of them had problems that the enterprise could not encourage, motivate and satisfy its members. It had no markets prior to producing, their duties in the enterprise were not clear, the financial state was kept secret, their skills were not developed, and they could not join in determining its direction. Half of them suggested that its action plan should have been clear, its marketing strategy should have been analyzed continuously, its administrative guidelines, targets, and dividend pay should have been clear. More than two-fifths of them suggested that members should have joined the committee in setting its operation and production plan, in paying dividends, and in recording its direction. One-third of them suggested that guidelines to encourage, motivate, and satisfy its members should have been determined, markets should have been prepared prior to producing, their duties in the enterprise should have been clear, its financial state should have been made publicly known, their skills should have been developed through training courses, field studies, and its members should have joined the committee in determining its direction.

Keywords: Members' Opinions, Community Enterprise Operations, Community Enterprise, Bang Nam Prialo District, Chachoengsao Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ความหมายของวิสาหกิจชุมชน	6
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	11
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การวิเคราะห์ข้อมูล	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	33
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	39
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	47
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	56
สรุปการวิจัย	56
อภิปรายผล	61
ข้อเสนอแนะ	70
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	78
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)	79
ข แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย	81
ประวัติผู้วิจัย	93

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	34
ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	37
ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน.....	40
ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการวางแผน ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....	42
ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาด และด้านการจัดความรู้และข้อมูลข่าวสาร.....	43
ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารสมาชิก วิสาหกิจชุมชนและด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ.....	45
ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวม.....	46
ตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชนตาม ความคิดเห็นของสมาชิก.....	47
ตารางที่ 4.9 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ตามความคิดเห็นของสมาชิก.....	49
ตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดและด้านการจัดการ ความรู้และข้อมูลข่าวสารตามความคิดเห็นของสมาชิก.....	50
ตารางที่ 4.11 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการตามความคิดเห็นของสมาชิก.....	51
ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านทิศทาง ของวิสาหกิจชุมชน.....	52
ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....	53
ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาด และด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร.....	54
ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหาร สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ.....	55

ญ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	หน้า 3
------------	--------------------------	-----------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้ปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์การพัฒนาโดยยึดคนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง สร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยนำเอาวิธีการรวมกลุ่มมาเป็นนโยบายในการดำเนินงานพัฒนาอาชีพ เกษตร แนวคิดดังกล่าวต่อเนื่องมาสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่มุ่งเน้นภาคท้องถิ่นและชุมชนให้มีบทบาทนำในการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่ สอดคล้องกับศักยภาพ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเป็นที่ยอมรับ ภายใต้งานสนับสนุนของภาครัฐและเอกชน สามารถพัฒนาเชื่อมโยงสู่ธุรกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และขนาดใหญ่ ให้เขตชนบทและเขตเมืองมีความเกี่ยวเนื่องกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2547: ข)

รัฐบาลมีนโยบายที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจประเทศ จึงต้องเริ่ม พัฒนาระบบเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เป็นฐานที่เข้มแข็ง กรมส่งเสริมการเกษตรจึงส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งหมายถึงการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ระหว่าง “คน ทรัพยากร และความรู้” อันเป็น 3 ปัจจัยหลัก ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการ และการพัฒนา ที่เกิด ภายในชุมชนละท้องถิ่น ซึ่งจะค้นพบศักยภาพ และ “ทุน” ที่แท้จริงของตนเอง คือ ทุนที่เป็น ทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งทุนทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ อันดี ความเป็นพี่เป็นน้อง ความไว้วางใจกัน ซึ่งจะเพียงพอให้สามารถสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ โดยการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มกันประกอบการในแนวทาง “วิสาหกิจชุมชน” มีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการผลิต การแปรรูป และการตลาด ที่เน้นตลาด ภายในชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจะสร้างเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ ก่อให้เกิดระบบสวัสดิการต่างๆ ทำให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศมี รากฐานมั่นคง ก่อให้เกิดการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน (ดวงเดือน สมวัฒนศักดิ์ 2548: 1)

สำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยวเป็นหน่วยงานสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรใน พื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เป็นหน่วยงานที่รับนโยบายมาปฏิบัติ มีบทบาทในการให้

ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เกษตรกร และกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ที่ดำเนินกิจกรรมในรูปกลุ่มชุมชน และมีหน้าที่รับขึ้นทะเบียนแก่กลุ่มที่มีความประสงค์จะจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 มีกลุ่มต่างๆ มายื่นความประสงค์ขอขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแล้วจำนวน 39 แห่ง และได้รับการพิจารณาอนุมัติให้ขึ้นทะเบียนแล้วจำนวน 39 แห่ง สำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยวได้มีการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนบางแห่งสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี แต่บางวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปรับปรุง เนื่องจากไม่มีการดำเนินงาน จึงจำเป็นต้องศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้งด้าน ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะ รวมทั้งสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และนำมาปรับใช้ให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดในชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

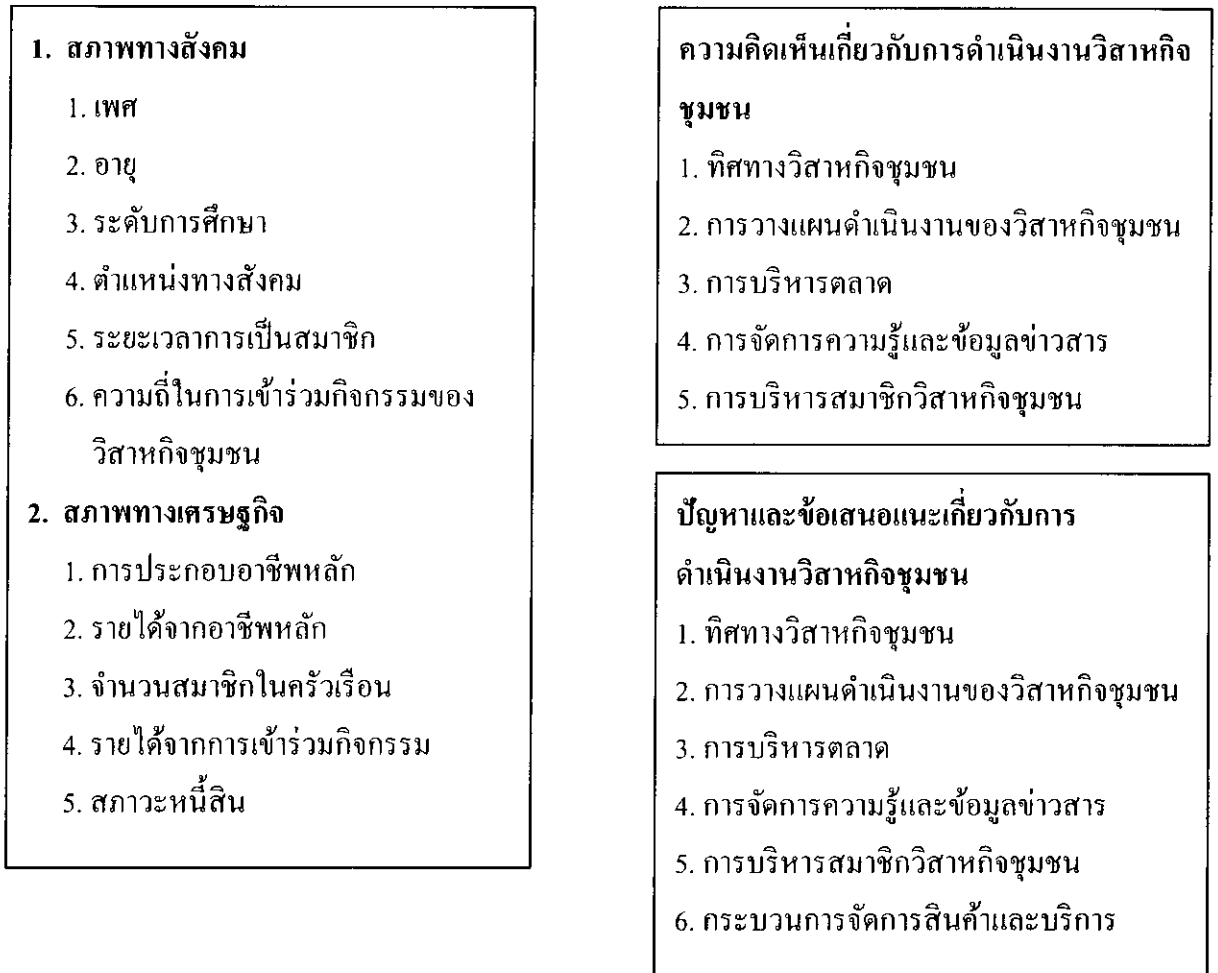
2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามแบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ทำการศึกษาวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 (ตัดยอด เดือนพฤษภาคม 2552) จำนวนทั้งสิ้น 39 แห่ง

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความคิดเห็น ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ใน 6 ด้าน ได้แก่ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การ

บริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ รวมทั้งสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางน้ำเปรี้ยว

4.3 **ขอบเขตเชิงเวลา** การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน 2553 เท่านั้น

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **วิสาหกิจชุมชน** หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ที่รวมตัวกันไม่ต่ำกว่า 7 คน และมาขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา (ตัดยอด เดือน พฤษภาคม 2552)

5.2 **สมาชิก** หมายถึง บุคคลที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ยกเว้นสมาชิกผู้มีอำนาจทำการแทนลำดับที่ 1 และสมาชิกผู้มีอำนาจทำการแทนลำดับที่ 2

5.3 **การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนใน 6 ด้าน ดังนี้

5.3.1 **ทิศทางวิสาหกิจชุมชน** ได้แก่ แนวทางในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการบริหารองค์กร และความรับผิดชอบต่อชุมชน

5.3.2 **การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน** ได้แก่ กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผน เพื่อนำไปปฏิบัติ

5.3.3 **การบริหารตลาด** ได้แก่ การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย และการติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด

5.3.4 **การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร** ได้แก่ การจัดการความรู้ และความพร้อมการใช้งานของข้อมูล

5.3.5 **การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ แรงจูงใจ และการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก

5.3.6 **กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ** ได้แก่ การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ การควบคุมระบบงานเพื่อป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.4 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทราใน 6 ด้าน ได้แก่ 1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน 2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3. การบริหารตลาด 4. การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร 5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ 6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและวิสาหกิจชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบเป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

6.3 วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทราสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอ บางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของวิสาหกิจชุมชน
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
  - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและการดำเนินงานกลุ่ม
3. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548: 1) ได้ให้ความหมายวิสาหกิจชุมชนตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ในมาตรา 3 ซึ่งระบุไว้ว่า “วิสาหกิจชุมชน” หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนประกาศกำหนด

กรมการพัฒนาชุมชน (2545: 26) ได้ระบุว่า วิสาหกิจชุมชนในงานกรมการพัฒนา ชุมชน คือ กิจกรรมที่ชุมชนและคนในชุมชนเป็นเจ้าของกิจการผลิตสินค้า กิจกรรมให้บริการ หรือกิจกรรม อื่นๆที่สร้างรายได้ และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยการนำทุนทาง สังคมที่ชุมชนที่มีอยู่ ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรท้องถิ่น ฯลฯ ผสมผสานกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของ ชุมชน ซึ่งไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

เสรี พงศ์พิศ (2543: 24) ได้กล่าวว่า วิสาหกิจ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า enterprise ซึ่งแปลว่า การประกอบการ คำนี้แพร่หลายพร้อมกับคำว่า SME (Small and Medium Enterprise) หรือวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม หรือการประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม กล่าวคือ ธุรกิจ (business) กับวิสาหกิจ (enterprise) แตกต่างกัน ถ้าเปรียบเทียบให้เห็นภาพ ธุรกิจเหมือนผู้จัดการวิสาหกิจเหมือนกับผู้นำ โดยกล่าวว่า ผู้นำเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีภาพรวม มียุทธศาสตร์ที่นำไปกำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆ ผู้จัดการเป็นผู้ที่นำเอาสิ่งเหล่านี้ที่กำหนดไว้แล้ว ไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย และได้ผลที่คาดหวังไว้ในวิสัยทัศน์ ทักษะของผู้ประกอบการวิสาหกิจ (entrepreneurial skill) จึงแตกต่างจากทักษะของผู้บริหารจัดการ (managerial skill) และได้กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน (small and micro community enterprise) คือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งคำว่า ทุน ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่ทุนที่เป็นเงิน แต่รวมถึงทุนที่เป็นทรัพยากร ธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นพี่เป็นน้อง และความไว้วางใจกันของชุมชน

ถวิล เลิศประเสริฐ (2523: 32) กล่าวถึงวิสาหกิจในความหมายของสหกรณ์ว่า หมายถึง สิ่งที่ทำให้สถาบันสถาบันสหกรณ์แตกต่างไปจากกิจการและสมาคมอื่น คือ ส่วนประกอบสองอัน เชื่อมต่อกัน อันหนึ่งคือสังคม และอีกอันหนึ่งคือ เศรษฐกิจ โดยเปรียบเทียบเงินเหรียญ อาจมองสหกรณ์ได้สองด้านเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ด้านหัวเป็นเศรษฐกิจ ด้านท้ายเป็นสังคม ในด้านเศรษฐกิจสหกรณ์ เป็นวิสาหกิจธุรกิจ (business enterprise)

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการของชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการ การจำหน่าย หรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรในชุมชน ที่มีความผูกพันกัน เพื่อสร้างรายได้ให้สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยการนำทุนทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่ เช่นความรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรท้องถิ่น ฯลฯ มาผสมผสานกับการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

2.1.1 ความหมายของความคิดเห็น

ปิยฉัตร แก่นจันทร์ (2548: 33) สรุปคำนิยามของความคิดเห็นไว้ว่า “ความคิดเห็น คือ การแสดงออกซึ่งความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความเชื่อ ทัศนคติ เจตคติ

หรือความเชื่อ ความคิดเห็นอาจจะเป็นไปได้ในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งนั้นก็ได้อาจถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง และอาจเปลี่ยนไปได้ตามกาลเวลา

ธิดา โมติกรัตน์ (2547: 56) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นของบุคคลโดยเฉพาะซึ่งได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางวัฒนธรรม กล่าวคือ แม้จะเกิดในครอบครัวเดียวกัน หรือชนชาติเดียวกันก็ไม่ได้มีอิทธิพลให้ทุกคนมีความคิดเห็นเหมือนกัน แต่อาจจะคล้ายคลึงกันได้บ้าง หรือบางอย่างอาจแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ความคิดเห็นของบุคคลมักสะท้อนให้เห็นทัศนคติ ค่านิยมของคนนั้น และยังแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของคนนั้นในด้านความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ปฏิภาณไหวพริบ ความถนัด ฯลฯ และยังเป็นบุคลิกภาพที่มีผลมาจากการฝึกฝน โอกาส และอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และทางวัฒนธรรมอีกด้วย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความคิดเห็นของแต่ละคนเป็นเรื่องเฉพาะตัว ความคิดเห็นนั้นไม่มีผิดมีถูก

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534: 78) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติ การที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อ หรือความรู้สึกอย่างไรนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้น ดังนั้นการวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

วันพบ สารบรรณ (2533: 17-18) ได้สรุปว่า ความคิดเห็นเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งขั้นตอนหรือกระบวนการเรียนรู้จะแตกต่างกันแล้วแต่ชนิดลักษณะความคิดเห็นของบุคคลหรือแล้วแต่สิ่งแวดล้อม สรุปแล้วความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้มีปัจจัยสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของบุคคล หมู่คณะ เรื่องราวต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านประสบการณ์โดยตรงและโดยอ้อม
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ความคิดเห็นหลายอย่างของบุคคล เกิดจากการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะด้านการเลียนแบบไม่เป็นทางการที่เกิดในวัยเด็กที่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัวหรือโรงเรียน เป็นต้น
3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง ความคิดเห็นสามารถสร้างขึ้นมาได้จากการเลียนแบบผู้อื่น โดยเริ่มจากชั้นแรก มองการปฏิบัติของคนอื่นแล้วแปลความหมายเป็นความคิดเห็น
4. องค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน ความคิดเห็นหลายอย่างเป็นผลสืบเนื่องจากสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 174-175) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออก โดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับเจตคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นเป็นเพียงการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่างๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติ

หรือความเชื่อ หรือค่านิยม หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของพฤติกรรมภายในที่ไม่มีผู้ใดสังเกตเห็นหรือทราบได้ นอกจากตัวของเขาผู้นั้น แต่ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสามารถเห็นหรือทราบได้อย่างชัดเจน

สุชา จันทรเอน (2524: 80) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเช่นเดียวกับทัศนคติ คนเรามีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปและความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลในด้านความรู้สึก ความเชื่อ การตัดสินใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ สถานภาพ ความเชื่อ พื้นความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติจึงมีลักษณะที่แคบกว่าและไม่ลึกซึ้งเท่าทัศนคติ

2.1.2 การวัดความคิดเห็น

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531: 6) และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 122) ได้สรุปเกี่ยวกับการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นที่เหมือนกันไว้ว่ามี 3 วิธี ที่นิยม นอกจากนี้พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531: 6) ยังได้สรุปเกี่ยวกับการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นไว้เพิ่มอีก 1 วิธี รวมเป็น 4 วิธี ดังนี้

1. วิธีของเทอร์สโตน (Thurstone's method) เป็นการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณ แล้วเปรียบเทียบตำแหน่งความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็น scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง - ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้จากต่ำสุดถึงสูงสุด และแสดงถึงการสะสมของข้อคิดเห็น

3. วิธีของไลเคิร์ต (Likert's method) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงทัศนคติในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 หรือ +2 +1 0 -1 -2 เป็นต้น

4. วิธีจำแนกแบบ S-D Scale (semantic differential scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 46 - 48) ได้กล่าวถึงทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยว่า ทัศนคติและความคิดเห็นนั้นเป็นสิ่งที่แสดงออกถึง ความรู้สึก

ความเชื่อ และความพร้อมที่จะกระทำของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่เราต้องการจะวัด ซึ่งบอกได้โดยการให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกว่า เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างมาก กับข้อความ (statement) ที่แสดงถึง ความรู้สึก ความเชื่อ และความพร้อมที่จะกระทำ ทฤษฎีพื้นฐานจะเป็นหลักในการสร้างข้อความ โดยสร้างข้อความให้คลุมสิ่งที่เราต้องการวัดและเกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความเชื่อ และความพร้อมที่จะกระทำ

วิเชียร เกตุสิงห์ (2524: 94) สรุปว่า การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นจะต้องระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับว่าเป็นคำถามเชิงบวก (positive) หรือคำถามเชิงลบ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและการดำเนินงานกลุ่ม

สาคร ศรีสุขวงศ์ (2550: 293) ให้ความหมายของกลุ่ม (group) ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีการติดต่อสื่อสาร และมีอิทธิพลระหว่างกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมตามที่ประสงค์ร่วมกัน

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และคณะ (2545: 77) กล่าวว่า การดำเนินการ หรือการดำเนินงาน (operation) หมายถึง กระบวนการในการสร้างคุณค่า ให้แก่ปัจจัยนำเข้า (input) ให้เป็นผลลัพธ์ (output) ที่มีราคา ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักของทุกองค์การ ในการที่จะผลิตและพัฒนาสินค้า โดยเราสามารถกล่าวได้ว่า เป้าหมายหลักของการจัดการด้านการดำเนินงาน คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต หรือการเพิ่มผลิตภาพ (productivity) และการปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และความพอใจของลูกค้า

กรมส่งเสริมการเกษตร (2545: 17-24) ได้สรุปการดำเนินงานของกลุ่มไว้ว่า กิจกรรมขั้นที่สำคัญ เป็นสิ่งที่สมาชิกจะได้พบปะช่วยเหลือแลกเปลี่ยนกัน เริ่มแรกของขั้นตอนนี้ การจะทำกิจกรรมอะไรจะต้องเข้าใจว่า เกษตรกรมีความพร้อมความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมนั้น การทำกิจกรรมเริ่มแรกของกลุ่ม ควรจะมีวัตถุประสงค์เดียวกับลักษณะการทำงานไม่ซับซ้อนจนเกินไป เพราะขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่เกษตรกรจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน เพิ่มประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของงาน และมีโอกาสฝึกด้านการจัดการทำงานเป็นกลุ่ม ในช่วงขั้นตอนการเรียนรู้ของเกษตรกรนั้น บางครั้งอาจพบว่า มีเกษตรกรเข้าร่วมเรียนรู้จำนวนมาก แต่เมื่อถึงขั้นดำเนินการแล้ว อาจเหลือคนจำนวนน้อย ซึ่งไม่ควรวิตกกังวลแต่อย่างใด เนื่องจากเกษตรกรจำนวนหนึ่งที่จะรอดูผลการดำเนินงานเสียก่อน จึงตัดสินใจเข้าร่วม

การทำกิจกรรมกลุ่มโดยทั่วไป เกษตรกรมักเก็บตัว การร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมักเป็นการออกแรง ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เพราะจะต้องใช้เวลาเพื่อการทำมาหากินเป็นหลัก ดังนั้นโอกาสที่เกษตรกรจะพัฒนาตนเอง หรือพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำจะค่อนข้าง

น้อย ด้วยเหตุนี้ การที่จะเข้าสู่ขั้นตอนการทำกิจกรรมหากเป็นไปได้ควรมีการพัฒนาผู้นำเกษตรกร โดยการจัดอบรม การดูงาน การสัมมนาหรืออื่นๆ การทำกิจกรรมกลุ่มมี 2 ลักษณะ

1. ลักษณะแรก เป็นกิจกรรมที่สมาชิกจะร่วมกันทำโดยตลอด ในลักษณะเป็นงานรวมของกลุ่ม เช่น กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมโรงสี เป็นต้น
2. ลักษณะที่สอง เป็นกิจกรรมที่สมาชิกแยกกันทำ แต่มีการรวมกลุ่มในเรื่องการจัดการบางอย่างหรือมีข้อตกลงบางอย่างร่วมกัน ซึ่งจะมีลักษณะกิจกรรมอาชีพของสมาชิก เช่น กิจกรรมปลูกผัก กิจกรรมปรับปรุงคุณภาพทุเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

3 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้แต่ละวิสาหกิจชุมชน สามารถดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกัน จึงได้ยึดรูปแบบจากการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (มปป: 6-12) ได้ระบุไว้ในคู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ 1) ทิศทางวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การบริหารองค์กรและความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนและการจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผน เพื่อนำไปปฏิบัติ 3) การบริหารตลาด ได้แก่ การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย และการติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด 4) การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การจัดการความรู้และความพร้อมการใช้งานของข้อมูล 5) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก การพัฒนาผู้นำและสมาชิก การสร้างขวัญกำลังใจ และการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก 6) กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ได้แก่ การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรม การจัดการสินค้าและบริการ และการควบคุมระบบงาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

(1) การบริหารองค์กร

ก. การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบที่วิสาหกิจชุมชน มีการกำหนด และเป้าหมายขององค์กรไว้หรือไม่ และสมาชิกมีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไรในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางขององค์กร

ข. การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

ก) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กร และการแบ่งหน้าที่
 วิชากิจชุมชน มีการจัดสร้างโครงสร้างในการบริหารงานหรือไม่ อย่างไร

ข) การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ วิชากิจชุมชนมีระเบียบ
 ข้อบังคับใช้ในหมู่สมาชิกหรือไม่ มีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นเพียงข้อตกลงที่
 สมาชิกทุกคนยึดถือปฏิบัติ

ค) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี วิชากิจชุมชนมีการจัดทำบัญชี
 หรือไม่ จัดทำในรูปแบบไหน มีความสม่ำเสมอในการบันทึกหรือไม่ และมีการนำข้อมูลมาใช้
 ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน

ง) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก ในการ
 จัดทำข้อมูลทางการเงินหรือบัญชี มีการแจ้งให้สมาชิกรับทราบความเคลื่อนไหวหรือไม่ วิธีการ
 แจ้งให้สมาชิกทราบได้อย่างไร ข้อมูลทางการเงินมีความโปร่งใส ชัดเจน สมาชิกทุกคนรับทราบ
 และตรวจสอบได้หรือไม่

ค. การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์

ก) การบริหารจัดการทุน วิชากิจชุมชนมีการกำหนดทิศทางของ
 องค์กรในการบริหารจัดการทุน ทั้งทุนที่อยู่ภายใน ได้แก่ เงิน ทรัพยากร ความรู้ ภูมิปัญญา ทุน
 ทางสังคม และทุนที่ได้จากภายนอกหรือไม่ อย่างไร

ข) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก มีการ
 กำหนดแนวทางและวิธีการในการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกไว้หรือไม่

ง. การทบทวนผลการดำเนินการของวิชากิจชุมชน

ก) การทบทวนผลการดำเนินการ มีการนำข้อมูลการดำเนินงานใน
 ปีที่ผ่านมาพิจารณาว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร มีปัญหาตรงไหนที่ควรแก้ไข

ข) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง มีการนำปัญหา
 ที่พบมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในปัจจุบันหรือไม่

(2) ความรับผิดชอบต่อชุมชน ทำให้ทราบถึงการกำหนดทิศทางองค์กร
 ของวิชากิจชุมชนว่า มีการให้ความสำคัญหรือคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อชุมชน หรือผลกระทบ
 ต่อชุมชนหรือไม่ ไม่ว่าจะผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการ
 ประกอบการก็ตาม และนอกจากนี้ยังประเมินการกำหนดการดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม ซึ่ง
 หมายถึง การดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า สินค้า บริการ และต่อตนเอง ไม่เอา
 เปรียบ ชื่อสัจย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย ฯลฯ ของวิชากิจชุมชนด้วย

ก. การดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรมพิจารณาว่าในการผลิตสินค้าหรือบริการ ได้มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานด้านจริยธรรมหรือไม่ ทั้งนี้ เป้าหมายด้านจริยธรรม หมายถึง มีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อต่อลูกค้า สินค้า บริการ และต่อตนเอง ไม่เอาเปรียบ ชื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย ฯลฯ

ข. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ทรัพยากรอย่างไร มีการใส่ใจต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือไม่

ค. การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์/ การบริจาค มีการเข้าร่วมหรือให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ของชุมชนหรือไม่ เช่น การช่วยงานวัด การขุดลอกคูคลอง เป็นต้น มีการบริจาคเงินหรือสิ่งของให้กับชุมชนหรือไม่ วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องนี้หรือไม่ และผู้นำได้แสดงบทบาทในด้านนี้หรือไม่ (การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีการจัดสรรรายได้เป็นสวัสดิการแก่สมาชิกหรือชุมชนหรือไม่ หรือหากยังไม่มีความพร้อม ได้มีการวางแผนหรือแนวทางในเรื่องนี้ไว้หรือไม่

2) การวางแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน มุ่งเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน เพื่อจุดมุ่งหมายในการนำแนวความคิด กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและทิศทางในการผลิตหรือบริการ ไปสู่ผู้รับบริการของวิสาหกิจชุมชน การแปลงแนวคิดเป็นแผนดำเนินการ วิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับแผนแม่บทชุมชนมีแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนแสดงถึงการถ่ายทอดแนวทางปฏิบัติตามแผนไปสู่สมาชิก การติดตามควบคุมและการปรับแผน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมาย มุ่งเน้นแง่มุมสำคัญ 3 ประการ คือ ครอบคลุมทั้งตนเอง ชุมชนเครือข่ายพอเพียง และธุรกิจพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ

(1) กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในกระบวนการจัดทำแผนของวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์หรือไม่ ทั้งข้อมูลภายในและภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสาร จากแผนแม่บทชุมชนหรือได้มาจากการหาข้อมูลโดยตรงจากสมาชิกและชุมชน

ข. การวิเคราะห์ข้อมูล วิสาหกิจชุมชนมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจทำแผนอย่างมีเหตุมีผล เช่น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ความต่อเนื่องของธุรกิจ ตลาดการแข่งขัน ความสามารถในการปฏิบัติตามแผนที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอนาคต และมีการนำข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชนมาใช้ประกอบด้วยหรือไม่

ค. การทำแผนแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนของวิสาหกิจชุมชน ผู้นำ กรรมการ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำร่วมกันหรือไม่ การประเมินในประเด็นนี้จะทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของสมาชิกและกรรมการในการจัดทำแผน

ง. เป้าหมายของแผน มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในเชิงปริมาณ หมายถึง การกำหนดจำนวนการผลิต บริการ การลงทุน รายจ่าย รายได้ จำนวนการให้สวัสดิการชุมชน ฯลฯ และเชิงคุณภาพ เช่น การคำนึงถึงคุณภาพของสินค้า/บริการ คุณภาพชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(2) การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน มีการกำหนดรูปแบบและรายละเอียดไว้หรือไม่ เช่น กำหนดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ กับใคร อย่างไร

ก. การถ่ายทอดแผนแก่ผู้เกี่ยวข้อง วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดวิธีการ ในการชี้แจงและทำความเข้าใจในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติและดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ให้บรรลุผลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่วางไว้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในทิศทางเดียวกันอย่างไร

ข. การปฏิบัติตามแผนที่จัดไว้ วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการในการสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เช่น มีการติดตามเป็นระยะ มีระยะเวลา กำหนดการดำเนินงานตามแผน

ค. การควบคุมแผนและการปรับแผน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการควบคุมการดำเนินงานตามแผนหรือไม่ เช่น กำหนดระยะเวลาส่งมอบผลผลิตต่อสมาชิกและลูกค้า มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ วิธีการควบคุมดูแลการปฏิบัติให้สามารถทำได้ตามแผน หรือสามารถปรับแผนตามสถานการณ์

ง. มีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผนอย่างไร เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิก เช่น การส่งสินค้าสู่ตลาด และเพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามแผนที่กำหนด โดยในการคาดการณ์มีการใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาวิเคราะห์พิจารณาประกอบด้วย เพื่อให้การคาดการณ์ถูกต้องตามที่ควรจะเป็นมากยิ่งขึ้นหรือไม่

3) การบริหารการตลาด คือ วิธีการที่วิสาหกิจชุมชนใช้ในการทำการความเข้าใจต่อความต้องการของลูกค้าและตลาด ซึ่งมีทั้งตลาดภายใน และภายนอกชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการ ของชุมชนเป็นหลัก มีการบริหารเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิตหรือบริการที่มีความสัมพันธ์กันเกื้อกูลกัน และส่งเสริมซึ่งกันและกัน สร้างความประทับใจ ความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ ความปลอดภัยของ

สินค้าและบริการ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้ทำความเข้าใจ ลูกค้าและตลาด เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนร่วมกันดูแล ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้มีใช้ตลอดไปอย่างสมดุล

(1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรว่าใครคือลูกค้า จำแนกลูกค้าเป้าหมายอย่างไร และมีการนำข้อมูลต่างๆ มาพิจารณาประกอบหรือไม่

(2) การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการติดตามข้อมูลความต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบแนวโน้ม ความต้องการของตลาดที่อาจจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นการเรียนรู้และพัฒนาด้านการตลาด อย่างต่อเนื่อง โดยการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนการผลิตครั้งต่อไป

4) การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร มีการจัดเก็บ และรวบรวมอย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ มีความพร้อม และสะดวกในการนำมาใช้งาน ทำให้การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนมี ประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มความสามารถในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

(1) การจัดการความรู้

ก. การรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชน มีการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ และมีการจัดเก็บอย่างไร มีการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง และมีการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร ให้เกิดการเรียนรู้ และนำองค์ความรู้มาใช้ ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบการวิสาหกิจชุมชน

ข. การแสวงหาความรู้ใหม่ วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนอย่างไร เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหัวใจ ของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ค. การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาศึกษาอย่างไร และมีการนำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ให้เข้ากับภูมิปัญญาเดิมที่ วิสาหกิจชุมชนมีอยู่อย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชนในปัจจุบัน เป็น การสร้างความรู้ใหม่จากฐานความรู้เดิมของชุมชน

(2) ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล

ก. ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีการ เก็บข้อมูลของตนเองหรือไม่ มีวิธีการเก็บข้อมูลอย่างไรให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถูกต้องแม่นยำ

ทันสมัย มีรูปแบบในการจัดเก็บอย่างไร ให้มีความพร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งานของชุมชนเอง และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯ และบุคคลภายนอกอย่างไร ที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมาใช้ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน และได้รับข้อมูลที่ถูกต้องตรงความเป็นจริง ทันสมัย น่าเชื่อถือ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องหรือไม่

5) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การบริหารสมาชิกมุ่งเน้นการบริหารจัดการชุมชนที่ประกอบด้วย คน ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญาของชุมชนและเครือข่าย ภายใต้กระบวนการตัดสินใจในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถไปบริหารจัดการสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและขยายผลสู่เครือข่าย

(1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไร ในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับสมาชิกใหม่และเครือข่ายเพื่อให้ได้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เข้าใจในกฎระเบียบและเงื่อนไขของวิสาหกิจชุมชนและดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงอย่างมั่นคงและยั่งยืน

(2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการพัฒนาคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและดำเนินงานได้คล่องตัว ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จนบรรลุแผนการดำเนินงานของชุมชน มีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและสอดคล้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ

(3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ หมายถึง การให้ผลตอบแทนทั้งด้านการเงิน สวัสดิการ และการสนับสนุนยกย่องชมเชย ระบบและวิธีการของวิสาหกิจชุมชนในการสร้างขวัญ และกำลังใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืน มีระบบการดำเนินการที่เหมาะสม ทัวถึง และเป็นธรรม

(4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีแนวทางในการติดตามและวัดความก้าวหน้า หรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงานของสมาชิกหรือไม่ อย่างไร อาจมีการกำหนดเป็นที่งานหรือคณะทำงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อติดตามประเมินผลงาน และแจ้งผลให้สมาชิกทราบ และนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

6) กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ กระบวนการบริหารและจัดการสินค้าและบริการ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและ

บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และส่งผลต่อความสำเร็จในการเติบโตของกิจการ

(1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน มี 2 ระดับ

ก. ระดับภายในองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการภายในกิจการอย่างไร เพื่อให้กระบวนการในการผลิตและบริการมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต

ข. ระดับภายนอกองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการอย่างไร เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและเกื้อกูลกับกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ในชุมชน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต

(2) ผลิตภัณฑ์และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ) วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และระบบในการผลิตสินค้าหรือบริการ ให้สามารถควบคุมคุณภาพ ความสม่ำเสมอของสินค้าหรือบริการหรือไม่ อย่างไร มีการนำข้อมูลจากลูกค้า ความรู้ และเทคโนโลยี มาปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างไร เพื่อให้เกิดสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพดี สม่ำเสมอ และเป็นທີ່พอใจของลูกค้า

(3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการควบคุม และป้องกันให้กระบวนการผลิตเป็นตามขั้นตอนหรือเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการดังกล่าวอย่างไร เพื่อการทำงานดีขึ้น

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจกรรมของชุมชน ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่รวมตัวกัน เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยสร้างผลผลิต ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการบริการที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงานที่มุ่งเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกันและสอดคล้องกับแผนแม่บทของชุมชน มีวิธีการบริหารการตลาดโดยการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดเพื่อนำมาวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับแผนการตลาด มีการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารเพื่อปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการบริหารจัดการสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอย่างเหมาะสม และมีกระบวนการจัดการสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งแนวทางการดำเนินงานดังกล่าวจะส่งผลต่อความสำเร็จและการเติบโตของกิจการ

ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด โดยยึดหลักมีการเรียนรู้ เป็นหัวใจ และมีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ภาณุมาศ หมดมลทิน (2550: 56-61) ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด พบว่า สมาชิกเกือบสองในสามเป็นเพศหญิง สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 46.8 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพด้านการเกษตร มีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.9 ราย รายได้ครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 147,247.10 บาท สมาชิกเกือบหนึ่งในสี่กู้ยืมเงินมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สมาชิกหนึ่งในสามได้รับเงินปันผลในปีที่ผ่านมาไม่เกิน 500 บาท

เริงจิตร พรหมสถิต (2549: 63) ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 50.7 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีสถานภาพสมรส และเป็นกรรมการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีอาชีพหลักในการทำสวนไม้ผล/ไม้ยืนต้น มีอาชีพรองค้าขาย มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด เฉลี่ย 4.30 คน สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร 2.28 คน มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 309,55.00 บาท โดยมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 241,924.10 บาท มีรายได้นอกภาคเฉลี่ย 1144,156.62 บาท มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 35.02 ไร่ ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงิน โดยเฉลี่ยมีการกู้เงิน 359,095.24 บาท และกู้เงินจากธกส. มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่รัฐเป็นประจำ/บ่อย

สุมิตรา อภิชัย (2549: 59) ได้ศึกษาความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50 ปี มีวุฒิการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีการประกอบอาชีพหลัก คือ อาชีพทางการเกษตร โดยมีรายได้จากการประกอบอาชีพเฉลี่ย 86,326 บาทต่อปี

เยาวเรศ ทิฐธรรม (2549: 46-51) ศึกษาสภาพและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 48.42 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนมากมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน เกือบครึ่งมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม 2-5 ปี มีอาชีพหลักทำการเกษตร แหล่งเงินทุนที่ใช้ส่วนมากมาจากกองทุนหมู่บ้าน และกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ดวงสมร พุทธิกุล (2549: 48) ได้ศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองรีร่วมพัฒนา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจมีอายุโดยเฉลี่ย 47.27 ปี ระดับการศึกษาสูงสุด ร้อยละ 68.1 จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 68.2 มีอาชีพหลัก คือ รับจ้าง มีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 118,590.91 บาทต่อปี ร้อยละ 36.4 เป็นสมาชิกกลุ่มนานกว่า 7 ปี สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม คือ มีรายได้เสริม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และได้รับความรู้เพิ่มเติม โดยสมาชิกมีรายได้เสริมเฉลี่ย 1,463.63 บาทต่อเดือน

พยุห์ แก้วคุณ (2548: 31) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรณีศึกษา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางรักน้อย ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุโดยเฉลี่ยเท่ากับ 52.04 ปี ร้อยละ 61.7 สำเร็จการศึกษาระดับ ประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 48.9 ประกอบอาชีพทำสวน มีรายได้เฉลี่ย 120,970.70 บาทต่อปี รายได้จากกิจกรรมของกลุ่ม พบว่า สมาชิกทุกคนมีรายได้จากเงินปันผล โดยได้รับเงินปันผลเฉลี่ย 98.30 บาทต่อปี สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีรายได้จากการเป็นแรงงาน และไม่มีรายได้อื่นๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

บุญรอด คำทะริ (2549: 73-74) ศึกษาสภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทอผ้า ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการบริหารองค์กร ประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานกลุ่ม ได้มีการกำหนดไว้และมีการบันทึกที่ชัดเจน
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงาน มีการประชุมสมาชิกร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง
3. การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน มีโครงสร้างพร้อมแบ่งหน้าที่และมีการบันทึก
4. การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ กลุ่มมีกฎระเบียบข้อบังคับ และบันทึกอย่างชัดเจน และมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ แต่ไม่มีการบันทึกเพราะว่าการตั้งกฎกติกาในการทำงานร่วมกันไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจน แต่จะใช้ประเพณีปฏิบัติและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนเป็นเงื่อนไขในการออก กฎระเบียบ
5. จัดบันทึกการเงิน/บัญชี มีการบันทึกทุกครั้งที่มีกิจกรรมรับจ่าย
6. การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆแก่สมาชิก มีการประชุมเพื่อเปิดเผยข้อมูลหรือแจกเป็นเอกสารให้สมาชิกสมาชิกมาเสมอ

7. การบริหารจัดการทุน มีแนวทางในการบริหารจัดการทุนทั้งภายในและทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ และ

8. การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง มีการนำปัญหาที่พบมาปรับปรุงแก้ไขเพียงบางประเด็นเพราะกลุ่มสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

เริงจิตร พรหมสถิต (2549: 63) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง พบว่า ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่ดำเนินการระดับมากที่สุด คือ การดำเนินงานโดยการรับผิดชอบต่อลูกค้าและสินค้า การบริการ มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ และปลอดภัย รองลงมา คือ การดำเนินงานโดยรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ประเด็นที่ดำเนินการน้อยที่สุด คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก

สุมิตรา อภิชัย (2549: 60-61) ได้ศึกษาความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. ความสำเร็จด้านแผนวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ต้องมีการปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมด้านแผนวิสาหกิจชุมชน

2. ด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้อยต้องมีการปรับปรุงกิจกรรมด้านการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

3. ด้านธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่มีการพัฒนาธุรกิจน้อย ต้องมีการปรับปรุงกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาธุรกิจมากขึ้น

4. ด้านความสามารถในการเข้าหาแหล่งเงินทุน ส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมไม่มีความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้

5. ด้านประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมาก

รัฐพล ภัทรคุณพิทักษ์ (2548: 97-99) ได้ศึกษาการพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์จากใยปอในฐานะเป็นวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาบ้านตอกแป้น ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าการบริหารจัดการกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นด้านการดำเนินงาน ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านเงินทุน ในระดับมาก ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่ม พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในระดับมาก ได้แก่ ด้านคณะกรรมการกลุ่ม ด้านสมาชิกกลุ่ม ด้านการจัดการกลุ่ม ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ด้านผลิตภัณฑ์ ส่วนด้านเครือข่ายอยู่ในระดับปานกลาง และด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับน้อย

พยูห์ แก้วคุณ (2548: 30-32) ได้ศึกษาพบว่า ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

1. *การบริหารจัดการคน* กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางรักน้อย มีหน้าที่กำหนดนโยบาย ทิศทาง และควบคุมดูแลการทำงานด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายด้วยความยุติธรรม โปร่งใส ส่วนสมาชิกมีบทบาทในการร่วมวางแผนสนับสนุนการทำงานของกลุ่ม ร่วมแก้ปัญหา และตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการ กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารกลุ่มเป็นประจำทุกเดือน และประชุมสมาชิกประจำปี ๆ ละ 1 ครั้ง กลุ่มให้การสนับสนุนการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของสมาชิกตามความถนัดและความสามารถ

2. *การบริหารจัดการการผลิต* สถานที่ผลิตสินค้าอยู่ภายในอาคารที่ทำการกลุ่ม มีอุปกรณ์ที่สำคัญในการผลิต ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ แรงงานหลักในการผลิตเป็นแรงงานจากสมาชิก 5 ราย แหล่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสั่งซื้อจากแหล่งอื่น เงินทุนที่ใช้ในการผลิตได้จากการลงหุ้นของสมาชิก และได้รับการสนับสนุนการกองทุนช่วยเหลือเกษตรกร และหน่วยงานราชการ ในการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนสมาชิกมีส่วนร่วมระดับปานกลางในการวางแผน และการรับประโยชน์ ในขณะที่สมาชิกมีส่วนร่วมน้อยในการดำเนินการและการประเมินผลควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ ควบคุมโดยฝ่ายควบคุมคุณภาพของกลุ่ม และหน่วยงานที่ให้การรับรอง

3. *การบริหารจัดการตลาด* สินค้าของกลุ่มมีเพียงชนิดเดียว คือ กล้วยอบแผ่นบรรจุในกล่องพลาสติกใส จำนวน 2 รูปแบบ คือ การขายส่ง และการขายปลีก

4. *การบริหารจัดการการเงิน* รายรับมาจากการจำหน่ายสินค้าเพียงอย่างเดียว รายจ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าวัตถุดิบและค่าแรงงานในการผลิตสินค้า กำไรที่ได้นำไปจัดสรรเป็นเงินปันผลให้สมาชิก ค่าตอบแทนสำหรับกรรมการบริหารกลุ่ม และที่เหลือเป็นเงินกองกลางของกลุ่ม ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีส่วนร่วมระดับปานกลางในการวางแผนและรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมน้อยในการดำเนินงานและการประเมินผล

วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547: 73-79) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยเปรียบเทียบกรณีตัวอย่างวิสาหกิจชุมชน 2 กลุ่ม แบ่งเป็นกรณีกลุ่มทอผ้าฝ้ายและเย็บผ้าแปรรูป และกรณีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ทรัพย์ทวี) บ้านมะค่า ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจทั้ง 2 กลุ่ม มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมภายใต้การบริหารงานและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างละรูปแบบการบริหารงานไว้อย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่แต่ละกลุ่มได้วางไว้ สิ่งสำคัญที่สุดของแนวคิดการดำเนินกิจกรรมยังต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจากชาวบ้านเป็นสำคัญ การดำเนินกิจกรรม

วิสาหกิจที่ดั้นนั้น มักเริ่มจากกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมจากชาวบ้านในชุมชน มีการกำหนดรูปแบบและแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การร่วมเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชนโดยการร่วมสะสมทุน การอบรมทรัพยากรและการสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆร่วมกันของชาวบ้าน โดยมุ่งเน้นที่จะนำผลไปสู่การพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชาวบ้านเป็นหลัก เมื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สามารถเกื้อหนุนซึ่งกันและกันได้แล้วจะเป็นการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนและนำไปสู่การมีเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศที่มั่นคงต่อไป

4.3 ปัญหา และข้อเสนอแนะที่เป็นผลจากการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

บุญรอด คำทะริ (2550: 76-78) พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ทอผ้าในจังหวัดอุดรธานี มีดังนี้

1. การบริหารองค์กร พบว่า มีปัญหามากที่สุด ในเรื่องความรู้เรื่องการทำงานแบบมีส่วนร่วม รองลงมา ในเรื่องความรู้เรื่องการบริหารการเงิน/บัญชี เรื่องการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก และในเรื่องการบริหารจัดการเงินทุน
2. การวางแผนดำเนินงาน พบว่า มีปัญหามากที่สุด ในเรื่องการปฏิบัติงานตามแผน รองลงมาในเรื่องความรู้เรื่องการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม และในเรื่องการวางแผนดำเนินงาน
3. การบริหารการตลาด พบว่า มีปัญหามากที่สุด ในเรื่องความรู้เรื่องการตลาด รองลงมา คือ เรื่องข่าวสารด้านการตลาด และในเรื่องข้อมูลความต้องการของลูกค้าหรือตลาด
4. การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร พบว่า มีปัญหามากที่สุด ในเรื่องความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิตผ้าทอ รองลงมา เรื่องถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิสาหกิจชุมชนทอผ้าในจังหวัดอื่น และในเรื่องทัศนศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่ประสบความสำเร็จ
5. การจัดการสินค้า พบว่า มีปัญหามากที่สุด ในเรื่องการควบคุมคุณภาพและความสม่ำเสมอของสินค้า และพบว่า มีปัญหาที่สุดในเรื่องความรู้เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์
6. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีปัญหาที่สุดในเรื่องการพัฒนาผู้นำและสมาชิก จำนวน 102 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.1 และพบว่า มีปัญหาที่สุดในเรื่องการสร้าง ความพึงพอใจและแรงจูงใจกับสมาชิก จำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.8
7. กระบวนการผลิตผ้าทอ พบว่า มีปัญหาที่สุดในเรื่องความรู้เรื่องการผลิตผ้าทอ รองลงมา เรื่องความรู้เรื่องการย้อมสี เรื่องความรู้เรื่องวิธีการทำจิด เรื่องเครื่องจักร เรื่อง การจัดหาฝ้ายหรือไหม เรื่องอาคารที่ทำการ เรื่องความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ เรื่องเงินทุนหมุนเวียนและความรู้เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมทั้ง เรื่องความรู้เรื่องการค้าขาย

ข้อเสนอแนะ ควรให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องเกี่ยวกับการเงินการบัญชี เพื่อแก้ไข ปัญหาในด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างมีระบบ ควรให้การสนับสนุน การวางแผนดำเนินงานในทุกด้านของวิสาหกิจชุมชนแก่สมาชิก โดยเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้สมาชิก มีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อปรับการดำเนินกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ และมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่ม ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิตและการบริหารจัดการคุณภาพผ้าทอแก่วิสาหกิจชุมชน ทอผ้า ด้วยการทัศนศึกษาวิสาหกิจชุมชนทอผ้าในพื้นที่อื่น ที่ประสบผลสำเร็จในระดับมาตรฐาน เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานระหว่างวิสาหกิจชุมชนทอผ้าด้วยกัน จะทำให้เกิด การตื่นตัวในทางพัฒนามากขึ้น

สุมิตรา อภิชัย (2549: 61-62) ได้ศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน มีดังนี้ ปัญหาด้านการขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ด้านแรงงาน ด้านการ ผลิต ด้านการขาดความรู้ความชำนาญในการผลิตสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐาน และด้านการ ขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ ส่วนใหญ่ต้องปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถบรรลุตามตัวชี้วัดความสำเร็จในแต่ละด้านให้มี ประสิทธิภาพมากที่สุด

ดวงสมร พฤษณิกุล (2549: 48) ได้ศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนพบมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาแหล่งจำหน่ายสินค้าประจำมีน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาด การเชื่อมโยงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้นทุนการผลิตสูง ผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน เงินทุนหมุนเวียน ไม่เพียงพอ สถานที่ผลิตไม่เหมาะสม รายได้ไม่คุ้มค่าแรงการผลิต วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เรียกเก็บเงินค่าสินค้าจากผู้ซื้อไม่ได้ สมาชิกไม่ช่วยกันขาย สินค้าของกลุ่ม วัตถุดิบหายาก สมาชิกไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีราคาแพง กว่าท้องตลาด การจัดสรรเงินปันผลไม่เหมาะสม สมาชิกไม่ทราบฐานะการเงินของกลุ่ม สมาชิก ขาดความรู้/ทักษะในการผลิต สมาชิกไม่ได้รับข่าวสารจากกลุ่ม และ มีความขัดแย้งระหว่างสมาชิก ด้วยกัน

ข้อเสนอแนะ วิสาหกิจชุมชนควรมีเวทีประชุมระดมสมอง จัดทำข้อมูลของกลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแหล่งจำหน่ายสินค้าประจำเพิ่มขึ้น เช่น การนำสินค้าไปแสดงตามงาน ต่างๆ และฝากวางจำหน่ายในสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง โดยคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนต้อง แบ่งหน้าที่ให้สมาชิกช่วยกันขายสินค้าของกลุ่ม และให้คำตอบแทนอย่างเหมาะสมชัดเจน และควร เพิ่มการประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยใช้ช่องทางต่างๆ ตามความ พร้อมของกลุ่ม

เริงจิตร พรหมสถิต (2549: 64) ได้ศึกษาพบว่า ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหาคล้าย ๆ กัน ดังนี้

1. **ปัญหาด้านการผลิต** ได้แก่ ขาดเงินทุนในการดำเนินงาน วัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอ และขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

2. **ปัญหาด้านการตลาด** ได้แก่ ขาดตลาดรองรับผลผลิต

3. **ปัญหาด้านความรู้** ได้แก่ ขาดความรู้ในเรื่องการตลาด

สำหรับข้อเสนอแนะ มีความสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ควรมีการประชุมสัมพันธงานวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนสินค้าโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ควรสนับสนุนความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการต่อยอด ควรสนับสนุนข้อมูลการกู้ยืมเงิน/แหล่งเงินเพื่อการกู้ยืม เพื่อใช้ในการดำเนินงานและขยายกิจการ ควรส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรมีการผลิตวัตถุดิบการเกษตร เช่น สับปะรด ฯลฯ และ เสนอให้มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์

ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์ (2548: 84) ได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผู้วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เขตที่ 1 พบว่า ปัญหากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การขาดเงินทุนในการประกอบกิจการทั้งเงินทุนหมุนเวียน เงินทุนในการสร้างหรือปรับปรุงโรงเรือน และเงินทุนในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตที่ทันสมัยและได้มาตรฐานที่จะขอรับรองคุณภาพเครื่องหมาย ออย. จากกระทรวงสาธารณสุข วัตถุดิบในท้องถิ่นมีไม่สม่ำเสมอตลอดปี และมีราคาแพง ตลาดยังอยู่ในวงแคบ เฉพาะภายในท้องถิ่นหรือภายในจังหวัดเท่านั้น สมาชิกไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมกลุ่ม การมาร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ผลตอบแทนน้อยกว่าไปทำงานอื่น ทำให้สมาชิกไม่มีแรงจูงใจมาร่วมกิจกรรมกลุ่ม และขาดความรู้ในด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ ต้องการให้หน่วยงานราชการสนับสนุนงบประมาณทั้งเงินทุนหมุนเวียน วัสดุอุปกรณ์ และโรงเรือนที่ได้มาตรฐาน ให้รัฐจัดอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับการพัฒนา กลุ่ม การพัฒนาด้านการผลิต การตลาด การสร้างและพัฒนาเครือข่าย การบริหารจัดการ รวมทั้งการให้เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ให้สนับสนุนการขยายตลาดให้กว้างขวางขึ้น และการสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการดำเนินงานกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกมีงานทำและมีรายได้

พยุห์ แก้วคุณ (2548: 32) ได้ศึกษา ในด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า กลุ่มมีปัญหา น้อย ทั้งด้านการจัดการคน ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน ปัญหาที่สำคัญในแต่ละด้าน คือ สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการทำงาน ขาดแคลนแรงงาน ราคาจำหน่ายต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และต้นทุนการผลิตสูง

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สมาชิกได้เสนอว่า ควรมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตที่ทันสมัย ควรเพิ่มหลากหลายของบรรจุภัณฑ์ ควรปรับปรุงสถานที่ผลิตให้มีความสะดวกสบายในการปฏิบัติงาน ควรเพิ่มราคาจำหน่ายสินค้า และควรมีการผลิตสินค้าชนิดอื่นด้วย

สามารถ แทนวิสุทธิ (2548: 153-154) พบว่า ปัญหา และอุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ไม่เข้มแข็ง มีดังนี้

1. *ปัญหาด้านการวางแผน* มีปัญหาเรื่อง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่มีความพร้อมในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลหลักภายในและภายนอกเพื่อประกอบการวางแผน มากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขาดผู้นำที่มีความสามารถในการวางแผน ไม่สามารถวางแผนการดำเนินงานกลุ่มได้เนื่องจากไม่มีความเข้าใจนโยบายหลักของกลุ่ม และภาครัฐไม่มีการแนะนำ และให้ความรู้ฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนวิสาหกิจชุมชนให้แก่สมาชิก ตามลำดับ

2. *ปัญหาด้านการจัดองค์กร* มีปัญหาเรื่อง การเข้าใจโครงสร้างหน้าที่ของกลุ่มจะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากที่สุด รองลงมา คือ การจัดโครงสร้างหน้าที่ให้มีความเหมาะสมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ จะทำให้ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ การมีทรัพยากรด้านบุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเงินทุนที่เพียงพอ จะทำให้กำหนดโครงสร้างองค์กรของกลุ่มได้ และความชัดเจนของอำนาจหน้าที่ตามโครงสร้างของกลุ่มจะทำให้งานที่ทำบรรลุจุดมุ่งหมายได้ ตามลำดับ

3. *ปัญหาด้านการอำนวยความสะดวก* มีปัญหาเรื่อง ผู้นำไม่สามารถสั่งการหรืออำนวยความสะดวกต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่นให้ทำงาน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ มากที่สุด รองลงมา คือ สิ่งจูงใจหรือผลตอบแทนที่ได้รับไม่เป็นที่ยอมรับหรือไม่เป็นที่พึงพอใจ ผู้นำขาดความกระตือรือร้นในการอำนวยความสะดวกให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และสมาชิกกลุ่มไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินการของกลุ่ม ตามลำดับ

4. *ปัญหาด้านการควบคุม* มีปัญหาเรื่อง ไม่ได้มีการศึกษาข้อมูลด้านการให้ผลตอบแทนแก่สมาชิกกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการดำเนินงานของกลุ่ม มากที่สุด รองลงมา คือ ไม่เข้าใจวิธีการควบคุมการดำเนินงานของกลุ่ม กลุ่มไม่มีบุคคลที่เป็นผู้นำของกลุ่มในการที่จะทำการควบคุมการดำเนินงาน และสมาชิกกลุ่มไม่เห็นความสำคัญของการมีกลุ่มจึงไม่ให้ความร่วมมือการควบคุมการดำเนินงาน ตามลำดับ

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสรุปเพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนการประกอบอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และสถานะหนี้สิน

2. ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนใน 6 ด้าน ได้แก่ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ใน 6 ด้าน ได้แก่ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนการประกอบอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้จากการทำงาน และสภาวะหนี้สิน

2. ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนใน 6 ด้าน ได้แก่ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

3. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ใน 6 ด้าน ได้แก่ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ที่มีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ยกเว้นสมาชิกผู้มีอำนาจทำการแทนลำดับที่ 1 และสมาชิกผู้มีอำนาจทำการแทนลำดับที่ 2 ที่ยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 กับสำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ภายในเดือนพฤษภาคม 2552 จำนวนทั้งสิ้น 39 แห่ง จำนวนสมาชิกทั้งหมด 419 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการโดยการคัดเลือกกลุ่มแล้วกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973: 725-727) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้

n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมรับได้
ในการวิจัยครั้งนี้ยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 7

แทนค่า

$$n = \frac{419}{1 + (419 \times 0.07^2)}$$
$$n = 137.24$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 32.94 ของประชากรทั้งหมด

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากแต่ละวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนสมาชิกไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้น (multistage random sampling) ด้วยการจัดประชากรในแต่ละวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มย่อย ได้จำนวน 39 กลุ่มย่อย ในแต่ละกลุ่มย่อย สุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนร้อยละ 32.94 ของประชากรในแต่ละกลุ่ม แล้วสุ่มโดยการจับฉลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 138 คน แต่เนื่องจากการคำนวณมีการปัดเศษ เมื่อปัดเศษแล้วจึงเกิดความคลาดเคลื่อนมากขึ้น จึงขอใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 139 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
1	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคลอง 19	6	2
2	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้านเกษตรกร ศรีหมอนทอง (จนมหวาน)	7	2
3	วิสาหกิจชุมชนบ้านแคราย หมู่ 7	13	4
4	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีอัญัญพัฒนา	15	5
5	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสิงโตทอง	6	2
6	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำพริกเผาสมุนไพร บึงไผ่ทองงาม	7	2
7	วิสาหกิจชุมชนฟารีดาจนมหวาน หมู่ 9	12	4
8	วิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้ไผ่	13	4
9	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำผลไม้เกลือหิมา ชิกุน	6	2
10	วิสาหกิจชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลโยธะกา	16	5
11	วิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตัดเย็บผ้า	11	4
12	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงแพะนมและจำหน่าย นมแพะพาสเจอร์ไรส์ ตราอาบัส	9	3
13	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตพันธุ์ข้าวคลองบ้านใหม่	13	4
14	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านทำขนมปัง หมู่ 13	6	2

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
15	วิสาหกิจชุมชนนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลโพรงอากาศ (เขต สปก.)	31	10
16	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โพรงอากาศ	15	5
17	วิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงโคเนื้อหมู่ 8 ตำบลโยธะกา	8	3
18	วิสาหกิจชุมชนผลิตพันธุ์ข้าวบ้านลาดบางกระเบน	11	4
19	วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อคลอง 20	9	3
20	วิสาหกิจชุมชนร้านดอกไม้ประดิษฐ์บางขนาก	5	2
21	วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยอินทรีย์บ้านเม็ด	27	9
22	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มบ้านหลวงแพ่ง	7	2
23	วิสาหกิจชุมชนแกะสลักไม้ไผ่	6	2
24	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกองทุนเกษตรกรอินทรีย์ หมอนทอง	5	2
25	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคลอง 15 บึงน้ำรักษ์	16	5
26	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อบึงตาหอม	11	4
27	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงคลอง 21	6	2
28	วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลาคลองชวดตาสี	10	3
29	วิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์แสงจันทร์	6	2
30	วิสาหกิจชุมชนโรงเรียนเกษตรกร คลอง 19	21	7
31	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	10	3
32	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมปลูกข้าวพันธุ์ดี บ้านบึงตาหอม หมู่ที่ 7	9	3
33	ผลิตน้ำส้มควันไม้บ้านไผ่ดำ	8	3
34	หมอนทองพัฒนา	8	3
35	ผลิตสารชีวภัณฑ์บ้านคลองสืบห้า ตำบลบึงน้ำรักษ์	13	4
36	หมู่สืบร่วมใจ ตำบลบึงน้ำรักษ์	5	2

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ที่	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	จำนวน ประชากร (คน)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
37	แปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวตำบลโพรงอากาศ	8	3
38	กลุ่มเย็บผ้าบ้านคลองทกวา	18	6
39	วิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวพันธุ์ดีเพื่อการแปรรูป	6	2
รวม		419	139

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยว (2552 : 49)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ที่มีทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ และการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงนำข้อมูลตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถาม ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

1.1 สภาพทางสังคม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และสถานะหนี้สิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนใน 6 ด้าน ได้แก่ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ซึ่งการให้คะแนนความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถาม แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 1 คะแนน = เห็นด้วยน้อยที่สุด
 2 คะแนน = เห็นด้วยน้อย
 3 คะแนน = เห็นด้วยปานกลาง
 4 คะแนน = เห็นด้วยมาก
 5 คะแนน = เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย
 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6 ด้าน
 ได้แก่ ทิศทางวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด
 การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้า
 และบริการ

2.2 การตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ หลังจากการสร้างแบบสัมภาษณ์แล้ว ได้ทำการตรวจสอบ
 แบบสัมภาษณ์เพื่อหาความถูกต้อง (validity) และความเชื่อถือได้ (reliability) แล้วจึงปรับปรุงแก้ไข
 ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริง ดังนี้

2.2.1 การตรวจสอบความถูกต้อง โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว
 ทั้งฉบับมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้น ได้นำให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
 ทางด้านวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ก) พิจารณาตรวจสอบความ
 ถูกต้องในเนื้อหา (content validity) แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เครื่องมือสามารถวัดเนื้อหาได้
 อย่างถูกต้อง

2.2.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ ได้ตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์
 โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา
 ที่มีझेประชากรที่ศึกษา จำนวน 20 ราย แล้วจึงนำมาหาค่าความเชื่อถือได้โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้อง
 ภายในตามวิธีการหาค่า Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการคำนวณได้
 ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงาน
 วิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.985 แสดงว่า เครื่องมือมีความเชื่อถือได้ จึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดย
 วิธีการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแบบ

สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 139 คน ระหว่าง พฤษภาคม 2553 ถึง มิถุนายน 2553 เก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 139 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดหมวดหมู่ และลงรหัส เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มาแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ และร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอ บางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แบ่งผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 สภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 139

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	SD
1. เพศ						
ชาย	65	46.8				
หญิง	74	53.2				
2. อายุ (ปี)						
			28	89	51.71	10.183
น้อยกว่า 41	4	2.9				
41 - 50	12	8.6				
51 - 60	44	31.7				
61 - 70	55	39.6				
มากกว่า 70	24	17.3				
3. ระดับการศึกษา						
ไม่ได้รับการศึกษา	14	10.1				
ประถมศึกษา	88	63.3				
มัธยมศึกษาตอนต้น	23	16.5				
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	13	9.4				
ปริญญาตรี	1	0.7				
4. ตำแหน่งทางสังคม						
ไม่มี	128	92.1				
มีตำแหน่ง	11	7.9				
ผู้ใหญ่บ้าน	1	0.7				
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	3	2.2				
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	7	5.0				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 139

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	SD
5. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ปี)			1	5	3.23	0.950
1	7	5.0				
2	27	19.4				
3	34	24.5				
4	69	49.6				
5	2	1.4				
6. ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน (ครั้ง)						
สัปดาห์ละ 1	4	2.9				
เดือนละ 1	9	6.5				
ปีละ 6	23	16.5				
ปีละ 4	22	15.8				
ปีละ 2	20	14.4				
ปีละ 1	7	5.0				
ไม่เคยเข้าร่วม	54	38.8				

จากตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

เพศ สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.2) เป็นเพศหญิง สมาชิกน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.8) เป็นเพศชาย

อายุ สมาชิกประมาณสองในห้า (ร้อยละ 39.6) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.8) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 14.4 และ 13.7) มีอายุน้อยกว่า 41 ปี และอายุระหว่าง 61-70 ปี ตามลำดับ และมีสมาชิกเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 3.6) มีอายุมากกว่า 70 ปี โดยสมาชิกมีอายุน้อยที่สุด 28 ปี อายุมากที่สุด 89 ปี และอายุเฉลี่ยของสมาชิกคือ 51.71 ปี

ระดับการศึกษา สมาชิกประมาณสองในสาม (ร้อยละ 63.7) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 16.5) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สมาชิกหนึ่งในสิบ (ร้อยละ 10.1 และ 9.4) ไม่ได้รับการศึกษา และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ตามลำดับ และสมาชิกเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 0.7) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตำแหน่งทางสังคม สมาชิกเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.1) ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สมาชิกส่วนน้อย (ร้อยละ 5.0 ร้อยละ 2.2 และร้อยละ 0.7) มีตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก สมาชิกประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.6) มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 4 ปี สมาชิกประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 24.5 และ 19.4) มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 3 ปี และ 2 ปี ตามลำดับ สมาชิกส่วนน้อย (ร้อยละ 5.0 และ 1.4) มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 1 ปี และ 5 ปี ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกน้อยที่สุด 1 ปี มากที่สุด 5 ปี โดยเฉลี่ยแล้วมีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 3.23 ปี

ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม สมาชิกประมาณสองในห้า (ร้อยละ 38.8) ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเลย สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 16.5 ร้อยละ 15.8 และร้อยละ 14.4) มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมปีละ 1 ครั้ง ปีละ 2 ครั้ง และปีละ 4 ครั้ง ตามลำดับ สมาชิกเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 6.5 ร้อยละ 5.0 และร้อยละ 2.9) มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเดือนละ 1 ครั้ง ปีละ 6 ครั้ง และสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตามลำดับ

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้จากอาชีพหลัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน และสถานะหนี้สิน การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังตารางที่ 4.2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 139

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	SD
1. การประกอบอาชีพหลัก						
ของครัวเรือน						
ทำนา	118	84.9				
ค้าขาย	9	6.5				
รับจ้าง	12	8.6				
2. รายได้จากอาชีพหลัก (บาทต่อปี)						
			2,000	2,340,000	499,374	371,940.569
น้อยกว่า 100,001	19	13.7				
100,001 – 250,000	19	13.7				
250,001 – 500,000	49	35.3				
500,001 – 750,000	24	17.3				
มากกว่า 750,000	28	20.1				
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน						
(คน)						
1-3	57	41.0	1	9	4.07	1.605
4-6	70	50.4				
7-9	12	8.6				
4. รายได้จากการเป็นสมาชิก (บาทต่อปี)						
ไม่มี	121	87.1				
มี	18	12.9	100	22,000	1,657.41	2,347.71
ค่าแรงงาน	7	5.0	500	20,000	6,785.71	6,460.50
ค่าเงินปันผล	8	5.7	100	1,200	375.00	452.77
ค่าแรงงาน + ค่าเงิน ปันผล	3	2.2	2,000	22,000	13,000	10,148.89

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 139

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	SD
5. สภาวะหนี้สิน						
ไม่มี	49	35.3				
มี จากแหล่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	90	74.6				
ธกส.	59	42.4				
หนี้นอกระบบ	3	2.2				
สหกรณ์การเกษตร	27	19.4				
สำนักงานปฏิรูปที่ดิน	17	12.2				

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน สมาชิกส่วนมาก (ร้อยละ 84.9) มีอาชีพทำนา สมาชิกส่วนน้อย (ร้อยละ 8.6 และ 6.5) มีอาชีพรับจ้าง และอาชีพค้าขาย ตามลำดับ

รายได้จากอาชีพหลัก สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.3) มีรายได้จากอาชีพหลักระหว่าง 250,001-500,000 บาทต่อปี สมาชิกหนึ่งในห้า (ร้อยละ 20.1 17.3 13.7 และ 13.7) มีรายได้จากอาชีพหลักมากกว่า 750,000 บาทต่อปี ระหว่าง 500,001-750,000 บาทต่อปี ระหว่าง 100,001-250,000 บาท และ น้อยกว่า 100,001 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยมีรายได้จากอาชีพหลักน้อยที่สุด 2,000 บาทต่อปี มากที่สุด 2,340,000 บาทต่อปี โดยเฉลี่ยแล้วมีรายได้จากอาชีพหลัก 499,374 บาทต่อปี

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.4) มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 4-6 คน สมาชิกมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 41.0) มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1-3 คน สมาชิกส่วนน้อย (ร้อยละ 8.6) มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 7-9 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 9 คน โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 4.07 คน

รายได้จากการเป็นสมาชิก สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 12.9) มีรายได้จากการเป็นสมาชิก ใน 3 ลักษณะ คือ ค่าเงินปันผล ซึ่งเป็นรายได้ของสมาชิกส่วนน้อย (ร้อยละ 5.7) โดยมีรายได้จากค่าเงินปันผลน้อยที่สุด คือ 100 บาทต่อปี และรายได้จากค่าเงินปันผล

เฉลี่ย 375.00 บาทต่อปี ค่าแรง ซึ่งเป็นรายได้ของสมาชิกเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 5.0) โดยมีรายได้จากค่าแรง น้อยที่สุด คือ 500 บาทต่อปี มากที่สุด 20,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากค่าแรงเฉลี่ย 6,785.71 บาทต่อปี และ รายได้จากการเป็นสมาชิกลักษณะสุดท้าย คือ ค่าแรงและเงินปันผล ซึ่งเป็นรายได้ของสมาชิกเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 2.2) โดยมีรายได้จากค่าแรงและเงินปันผล น้อยที่สุด คือ 2,000 บาทต่อปี ค่าแรงพร้อมเงินปันผล มากที่สุด 22,000 บาทต่อปี และรายได้จากเงินปันผลเฉลี่ย 13,000 บาทต่อปี โดยภาพรวมสำหรับสมาชิกที่มีรายได้จากการเป็นสมาชิกเฉลี่ย คนละ 1,657.41 บาทต่อปี อย่างไรก็ตาม ยังมีสมาชิกมากกว่าสี่ในห้า (ร้อยละ 87.1) ไม่มีรายได้จากการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สภาวะหนี้สิน สมาชิกมากกว่าสามในห้า (ร้อยละ 64.7) มีหนี้สิน โดยสมาชิก 1 คน อาจมีหนี้สินกับสถาบันการเงินมากกว่า 1 แห่ง สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 42.4) มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สมาชิกน้อยกว่าหนึ่งในห้า (ร้อยละ 19.4) มีหนี้สินกับสหกรณ์การเกษตร และสมาชิกเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 12.2 และ 2.2) มีหนี้สินกับสำนักงานปฏิรูปที่ดิน และ หนี้นอกระบบ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ยังมีสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.3) ไม่มีหนี้สิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ โดยใช้คำถามที่มีลักษณะประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย และจัดระดับความคิดเห็นตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังตารางที่ 4.3 ถึงตารางที่ 4.6 ซึ่งแสดงความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในแต่ละด้าน และตารางที่ 4.7 ซึ่งแสดงความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน

n = 139

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	2.61	0.042	ปานกลาง
1. การบริหารองค์กร	2.64	0.391	ปานกลาง
1.1 การกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน	2.59	0.587	น้อย
1.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน	2.54	0.581	น้อย
1.3 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	2.52	0.630	น้อย
1.4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	2.53	0.606	น้อย
1.5 การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน	2.53	0.629	น้อย
1.6 การแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กร	2.77	0.471	ปานกลาง
1.7 การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ	2.68	0.541	ปานกลาง
1.8 การจัดบันทึกการเงิน / บัญชี	2.76	0.505	ปานกลาง
1.9 การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก	2.80	0.420	ปานกลาง
1.10 การเปิดเผยข้อมูลอื่น ๆ แก่สมาชิก	2.78	0.447	ปานกลาง
1.11 การบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ	2.58	0.563	น้อย
1.12 การบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ	2.62	0.544	ปานกลาง
1.13 การจัดสรรรายได้ระหว่างสมาชิก	2.70	0.491	ปานกลาง
1.14 การทบทวนผลการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม	2.65	0.550	ปานกลาง
1.15 การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไข ปรับปรุง	2.59	0.562	น้อย

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
2. ความรับผิดชอบต่อชุมชน	2.58	0.485	น้อย
2.1 การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม	2.63	0.515	ปานกลาง
2.2 ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน	2.63	0.515	ปานกลาง
2.3 การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ	2.56	0.566	น้อย
2.4 การจัดสรรรายได้เพื่อสวัสดิการชุมชน	2.49	0.606	น้อย

จากตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

1. การบริหารองค์กร โดยภาพรวมสมาชิกเห็นด้วยว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าสมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 8 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก 2) การเปิดเผยข้อมูลอื่น ๆ แก่สมาชิก 3) การแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กร 4) การจัดบันทึกทางการเงิน 5) การจัดสรรรายได้ระหว่างสมาชิก 6) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ 7) การทบทวนผลการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม และ 8) การบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ และสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 7 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน 2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไข ปรับปรุง 3) การบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน 5) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน 6) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน และ 7) การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน

2. การรับผิดชอบต่อชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.58$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 2 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ และ 2) การจัดสรรรายได้เพื่อสวัสดิการชุมชน และสมาชิกเห็นด้วยใน

ระดับปานกลาง 2 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม และ 2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

n = 139

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	2.59	0.042	น้อย
1. กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน	2.62	0.455	ปานกลาง
1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลภายในชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ	2.55	0.592	น้อย
1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภายนอกชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ	2.53	0.581	น้อย
1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม	2.53	0.581	น้อย
1.4 การทำแผนแบบมีส่วนร่วมระหว่างกรรมการและสมาชิก	2.60	0.574	น้อย
1.5 การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ	2.79	0.442	ปานกลาง
1.6 การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงคุณภาพ	2.69	0.494	ปานกลาง
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ	2.56	0.479	น้อย
2.1 การจัดทำแผนปฏิบัติงาน	2.64	0.496	ปานกลาง
2.2 การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	2.55	0.541	น้อย
2.3 การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้	2.60	0.561	น้อย
2.4 การควบคุมแผน	2.49	0.569	น้อย
2.5 การปรับแผนตามสถานการณ์	2.59	0.522	น้อย
2.6 การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน จากการวิเคราะห์ข้อมูล	2.47	0.569	น้อย

จากตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

1. กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าสมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ 2) การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงคุณภาพ และสมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 4 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลภายในชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภายในชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลภายนอกชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ 4) การทำแผนแบบมีส่วนร่วมระหว่างกรรมการและสมาชิก

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.56$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 5 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ 2) การปรับแผนตามสถานการณ์ 3) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) การควบคุมแผน 5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดและด้านการจัดความรู้และข้อมูลข่าวสาร

n = 139

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการบริหารตลาด	2.78	0.400	ปานกลาง
1. การกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต	2.78	0.463	ปานกลาง
2. การติดตามข้อมูลของตลาดอย่างต่อเนื่อง	2.77	0.422	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 139

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการจัดความรู้และข้อมูลข่าวสาร	2.64	0.035	ปานกลาง
1. การจัดการความรู้	2.66	0.470	ปานกลาง
1.1 การรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.70	0.491	ปานกลาง
1.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.63	0.513	ปานกลาง
1.3 การแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.68	0.500	ปานกลาง
1.4 การแสวงหาความรู้ใหม่	2.65	0.509	ปานกลาง
1.5 การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.66	0.532	ปานกลาง
2. ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล	2.61	0.498	ปานกลาง
2.1 การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ	2.58	0.551	น้อย
2.2 การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก	2.65	0.537	ปานกลาง
2.3 การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอก	2.60	0.547	น้อย

จากตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาด และด้านการจัดความรู้และข้อมูลข่าวสาร ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ด้านการบริหารตลาด โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง ทั้ง 2 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และ 2) การติดตามข้อมูลของตลาดอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดความรู้และข้อมูลข่าวสาร

1. การจัดการความรู้ โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($X = 2.66$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลางทั้ง 5 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การแสวงหาความรู้ใหม่ 5) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก และสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 2 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอก 2) การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

n = 139

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	2.70	0.398	ปานกลาง
1. การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก	2.66	0.559	ปานกลาง
2. มีการพัฒนาทักษะความรู้ผู้นำ	2.83	0.398	ปานกลาง
3. มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก	2.58	0.577	น้อย
4. แนวทางการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ แรงจูงใจแก่สมาชิก	2.76	0.448	ปานกลาง
5. การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกอย่างเป็นระบบ	2.66	0.546	ปานกลาง
ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ	2.62	0.475	ปานกลาง
1. การบริหารให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน	2.65	0.492	ปานกลาง
2. การกำหนดขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการ ที่ชัดเจน	2.63	0.529	ปานกลาง
3. การควบคุมกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความผิดพลาด	2.53	0.606	น้อย
4. การวางแผนทางการปรับปรุงสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง	2.69	0.523	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 4 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) มีการพัฒนาทักษะความรู้ผู้นำ 2) แนวทางการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ แรงจูงใจแก่สมาชิก 3) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก 4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกอย่างเป็นระบบ และสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก

ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 3 ประเด็น โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การวางแผนงานในการปรับปรุงสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง 2) การบริหารให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน 3) การกำหนดขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน และสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ การควบคุมกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความผิดพลาด

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวม

n = 139

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวม	2.65	0.479	ปานกลาง
1. ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	2.61	0.042	ปานกลาง
2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	2.59	0.042	น้อย
3. ด้านการบริหารตลาด	2.78	0.400	ปานกลาง
4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร	2.64	0.035	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	2.70	0.398	ปานกลาง
6. ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ	2.62	0.475	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวม ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวม สมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 5 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการบริหารตลาด 2) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร 4) ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ 5) ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกเห็นด้วยว่ามีการดำเนินการในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในแต่ละด้านปรากฏดังตารางที่ 4.8 ถึงตารางที่ 4.11 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชนตามความคิดเห็นของสมาชิก

	n = 139	
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การบริหารองค์กร		
1. ไม่มีโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน	74	53.2
2. ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน	71	51.7
3. ไม่มีการกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน	66	47.5
4. ไม่มีการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	56	40.3
5. การแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน	52	37.4
6. สมาชิกไม่ทราบข้อมูลทางการเงิน	51	36.7

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประเด็น	n = 139	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	47	33.8
8. สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน	46	33.1
9. ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ	45	32.4
10. ไม่มีการบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ	45	32.4
11. มีการทบทวนผลการดำเนินการเฉพาะคณะกรรมการ	40	28.8
12. ไม่มีการบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ	34	24.5

จากตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ตามความคิดเห็นของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

การบริหารองค์กร สมาชิกครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.2 51.7 และ 47.5) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน และไม่มีการกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน ตามลำดับ สมาชิกสองในห้า (ร้อยละ 40.3) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.4 36.7 33.8 33.1 32.4 และ 32.4) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องการแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน สมาชิกไม่ทราบข้อมูลทางการเงิน สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้ง ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ และไม่มีการบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ และสมาชิกหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.8 และ 24.5) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง มีการทบทวนผลการดำเนินการเฉพาะคณะกรรมการ และไม่มีการบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตาม
ความคิดเห็นของสมาชิก

n = 139

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน		
1.1. สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน	60	43.2
1.2. ไม่มีการวางแผนการผลิต	58	41.7
1.3. ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ	36	25.9
1.4. สินค้าไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน	14	10.1
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ		
2.1. ไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน	86	61.9
2.2. ไม่มีการถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	7	5.0

จากตารางที่ 4.9 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ตามความคิดเห็นของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

1. กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน สมาชิกมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 43.2 และ 41.7) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และ ไม่มีการวางแผนการผลิต ตามลำดับ สมาชิกหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.9) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ และสมาชิกหนึ่งในสิบ (ร้อยละ 10.1) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องสินค้าไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ สมาชิกสามในห้า (ร้อยละ 61.9) ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานและสมาชิกเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 5.0) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดและด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารตามความคิดเห็นของสมาชิก

n = 139

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการบริหารตลาด		
1. ขาดตลาดรองรับสินค้าที่เพียงพอ	78	56.1
2. ไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต	52	37.4
3. ไม่มีการติดตามข้อมูลของตลาด	39	28.1
ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร		
ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล		
1. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกไม่ทันสมัย	24	17.3
2. การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ	20	14.4
3. ขาดการประชาสัมพันธ์/การสื่อสารข้อมูล ข่าวสารของกลุ่ม	19	13.7

จากตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดและด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารตามความคิดเห็นของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ด้านการบริหารตลาด สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.1) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องขาดตลาดรองรับสินค้าที่เพียงพอ สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.4) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.1) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการติดตามข้อมูลของตลาด ตามลำดับ

ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารในเรื่องความพร้อมการใช้งานของข้อมูล สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 17.3 14.4 และ 13.7) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกไม่ทันสมัย การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ และขาดการประชาสัมพันธ์/การสื่อสารข้อมูล ข่าวสารของกลุ่ม ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการตามความคิดเห็นของสมาชิก

n = 139

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
1. ไม่มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก	54	38.8
2. ไม่มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก	48	34.5
ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ		
1. การดำเนินการเป็นแบบกิจกรรมเดียว	36	25.9
2. ขาดการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง	25	18.0
3. ขาดการควบคุมกระบวนการผลิต	24	17.3
4. ไม่มีขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน	19	13.7

จากตารางที่ 4.11 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการตามความคิดเห็นของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.8 และ 34.5) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก และไม่มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก ตามลำดับ

ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ สมาชิกหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.9) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องดำเนินการเป็นแบบกิจกรรมเดียว และสมาชิกน้อยกว่าหนึ่งในห้า (ร้อยละ 18.0 17.3 และ 13.7) ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องขาดการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง ขาดการควบคุมกระบวนการผลิต และไม่มีขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน ตามลำดับ

3.2 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จากการสัมภาษณ์สมาชิกในเรื่องข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้าน

กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในแต่ละด้านปรากฏดังตารางที่ 4.12 ถึงตารางที่ 4.15 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน

n = 139		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การบริหารองค์กร		
1. ควรกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน	74	53.2
2. ทำบันทึกเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน	71	51.1
3. กำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน	66	47.5
4. สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์	57	41.0
5. ควรบันทึกทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	56	40.3
6. ควรแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้ชัดเจน	52	37.4
7. ควรจัดประชุมหรือแจกเอกสารข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก	51	36.7
8. สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	47	33.8
9. สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน	46	33.1
10. ควรกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ชัดเจน	45	32.4
11. ควรบริหารจัดการทุนภายในให้เป็นระบบ	45	32.4
12. ควรมีการทบทวนผลการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก	40	28.8
13. ควรบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ	34	24.5

จากตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

การบริหารองค์กร สมาชิกครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.2 51.1 และ 47.5) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน ทำบันทึกเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน และ กำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน ตามลำดับ สมาชิกมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 41.0 และ 40.3) ให้ข้อเสนอแนะว่า สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และ ควรบันทึกทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.4 36.7 33.8 33.1 และ 32.4

เท่ากัน) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้ชัดเจน ควรจัดประชุมหรือ แจกเอกสารข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจ ชุมชน สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้ง ควรกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับให้ชัดเจน และควรบริหารจัดการทุนภายในให้เป็นระบบ ตามลำดับ และ สมาชิกหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.8 และ 24.5) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทบทวนผลการดำเนินการ ระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก และควรบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

n = 139		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน		
1.1. ควรจัดประชุมทำแผนร่วมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก	60	43.2
1.2. วางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด	58	41.7
1.3. ควรมีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณให้ชัดเจน	36	25.9
1.4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ความรู้ในการปรับปรุง สินค้าให้ได้รับการรับรองคุณภาพ	14	10.1
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ		
2.1. ควรมีการทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน	86	61.9
2.2. ควรถ่ายทอดแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง	7	5.0

จากตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

1. กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน สมาชิกมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 43.2 และ 41.7) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดประชุมทำแผนร่วมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก และวางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด ตามลำดับ สมาชิกหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.9) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณให้ชัดเจน และสมาชิก

หนึ่งในสิบ (ร้อยละ 10.1) ให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ความรู้ในการปรับปรุงสินค้าให้ได้รับการรับรองคุณภาพ

2. การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ สมาชิกมากกว่าสามในห้า (ร้อยละ 61.9) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน และสมาชิกเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 5.0) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรถ่ายทอดแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดและด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร

n = 139		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการบริหารตลาด		
1. ควรมีการวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง	78	56.1
2. ควรกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต	52	37.4
3. ควรติดตามข้อมูลทางตลาดอย่างต่อเนื่อง	39	28.1
ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร		
ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล		
1. ควรมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกให้ทันสมัยตลอดเวลา	24	17.3
2. ควรจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ	20	14.4
3. ควรกำหนดให้มีการประชุมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลกับสมาชิก	19	13.7

จากตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารตลาดและด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ด้านการบริหารตลาด สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.1) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.4) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.1) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรติดตามข้อมูลทางตลาดอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารในเรื่องความพร้อมการใช้งานของข้อมูล สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 17.3 14.4 และ 13.7) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสื่อสาร

ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกให้ทันสมัยตลอดเวลา ควรจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ และควรกำหนดให้มีการประชุมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลกับสมาชิก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ

n = 139		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
1. ควรกำหนดแนวทางเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก	54	38.8
2. ควรพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิก เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน	48	34.5
ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ		
1. ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน	36	25.9
2. ควรส่งเสริมการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง	25	18.0
3. ควรกำหนดผู้รับผิดชอบควบคุมกระบวนการผลิต	24	17.3
4. ควรกำหนดขั้นตอน กระบวนการการผลิตสินค้า/บริการให้ชัดเจน	19	13.7

จากตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.8 และ 34.5) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดแนวทางเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก และควรพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิก เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ตามลำดับ

ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ สมาชิกหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.9) ให้ข้อเสนอแนะว่า มีควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน และสมาชิกประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 18.0 17.3 และ 13.7) ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง ควรกำหนดผู้รับผิดชอบควบคุมกระบวนการผลิต และควรกำหนดขั้นตอน กระบวนการการผลิตสินค้า/บริการให้ชัดเจนตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอ บางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุป การวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

1.1.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.1.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอบาง น้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ยกเว้นสมาชิกผู้มีอำนาจทำการแทนลำดับที่ 1 และสมาชิกผู้มีอำนาจทำการแทนลำดับที่ 2 ที่ยื่นขอ จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 กับสำนักงาน เกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ภายในเดือนพฤษภาคม 2552 จำนวนทั้งสิ้น 39 แห่ง จำนวนสมาชิก ทั้งหมด 419 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973: 725-727) ได้ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 138 คน คิดเป็นร้อยละ 32.94 ของประชากรทั้งหมด แต่เนื่องจากการ คำนวณมีการปัดเศษ เมื่อปัดเศษแล้วจึงเกิดความคลาดเคลื่อนมากขึ้น จึงขอใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 139 คน เนื่องจากแต่ละวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนสมาชิกไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้น (Multistage random sampling) ด้วยการจับสลากในแต่ละวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มย่อย ได้ จำนวน 39 กลุ่มย่อย ในแต่ละกลุ่มย่อย สุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ร้อยละ 32.94 ของประชากร ในแต่ละกลุ่ม แล้วสุ่มโดยการจับสลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มย่อย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ที่มีคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด ก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ ได้มีการทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดลองสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 20 ราย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ใน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ตามวิธี Cronbach's alpha ได้ค่าความเชื่อถือเท่ากับ 0.985 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความเชื่อถือได้ จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

1.3 สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สภาพทางสังคมของสมาชิก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.71 ปี สมาชิกสองในสามจบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกเกือบทั้งหมดไม่มีตำแหน่งทางสังคม และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3.23 ปี โดยสมาชิกสองในห้าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเลย

สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสี่ในห้าทำนา เป็นอาชีพหลักของครัวเรือน สมาชิกมีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 499,374 บาทต่อปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.07 คน สมาชิกประมาณหนึ่งในห้ามีรายได้จากการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายได้จากเงินปันผลเฉลี่ย 375 บาทต่อปี สมาชิกมากกว่าสามในห้ามีหนี้สิน โดยมากกว่าหนึ่งในสาม มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

1.3.2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจำนวน 6 ด้าน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง 5 ด้าน และเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ด้าน ดังนี้

1) ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็น ได้แก่

(1) การบริหารองค์กร โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 15 ประเด็นย่อย สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 8 ประเด็น และสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 7 ประเด็นย่อย

(2) การรับผิดชอบต่อชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 4 ประเด็นย่อย สมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ประเด็นย่อย แต่สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 2 ประเด็นย่อย เรื่อง การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสาธารณะด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

2) ด้านการวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็น ได้แก่

(1) กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 6 ประเด็นย่อย สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 4 ประเด็นย่อย แต่เห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ประเด็นย่อย เรื่อง การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ และการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงคุณภาพ

(2) การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 6 ประเด็นย่อย สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 5 ประเด็นย่อย แต่เห็นด้วยในระดับปานกลาง 1 ประเด็นย่อย เรื่อง การจัดทำแผนปฏิบัติงาน

3) ด้านการบริหารตลาด โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 2 ประเด็น สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลางทุกประเด็น

4) ด้านการจัดความรู้และข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็น ได้แก่

(1) การจัดการความรู้ โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็นย่อย สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลางทุกประเด็นย่อย

(2) ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 3 ประเด็นย่อย สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 2 ประเด็นย่อย ยกเว้นประเด็นย่อย เรื่อง การสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก ซึ่งเห็นด้วยในระดับปานกลาง

5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็น สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ยกเว้นประเด็น เรื่อง การพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก ซึ่งสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย

6) ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 4 ประเด็น สมาชิกเห็นด้วยในระดับปาน

กลาง 3 ประเด็น ยกเว้นประเด็น เรื่อง การควบคุมกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความผิดพลาด สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1) ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ในประเด็น การบริหารองค์กร สมาชิกครึ่งหนึ่งให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน และไม่มีการกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน ตามลำดับ สมาชิกสองในห้าให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องการแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน สมาชิกไม่ทราบข้อมูลทางการเงิน สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้ง ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ และไม่มีการบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ และสมาชิกหนึ่งในสี่ ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง มีการทบทวนผลการดำเนินการเฉพาะคณะกรรมการ และไม่มีการบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ สมาชิกครึ่งหนึ่ง ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน ทำบันทึกเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน และ กำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน ตามลำดับ สมาชิกมากกว่าสองในห้า ให้ข้อเสนอแนะว่า สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และควรบันทึกทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกหนึ่งในสาม ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้ชัดเจน ควรจัดประชุมหรือแจกเอกสารข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้ง ควรกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ชัดเจน และควรบริหารจัดการทุนภายในให้เป็นระบบ ตามลำดับ และสมาชิกหนึ่งในสี่ ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทบทวนผลการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก และควรบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่

(1) กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน สมาชิกมากกว่าสองในห้า มีปัญหาเรื่อง สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และไม่มีการวางแผนการผลิต ตามลำดับ สมาชิกหนึ่งในสี่ มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ และสมาชิกหนึ่งในสิบ มีปัญหาเรื่องสินค้าไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ สมาชิกมากกว่าสองในห้า ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดประชุมทำแผนร่วมระหว่างคณะกรรมการ และสมาชิก และวางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด ตามลำดับ สมาชิกหนึ่งในสี่ ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณให้ชัดเจน และสมาชิกหนึ่งในสิบ ให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ความรู้ในการปรับปรุงสินค้าให้ได้รับการรับรองคุณภาพ

(2) การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ สมาชิกสามในห้า มีปัญหาเรื่อง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานและสมาชิกเพียงเล็กน้อย มีปัญหาเรื่องไม่มีการถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ สมาชิกมากกว่าสามในห้า ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน และสมาชิกเพียงเล็กน้อย ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรถ่ายทอดแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

3) ด้านการบริหารตลาด สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง มีปัญหาเรื่องขาดตลาดรองรับสินค้าที่เพียงพอ สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสี่ มีปัญหาเรื่องไม่มีการติดตามข้อมูลของตลาดตามลำดับ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสี่ ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรติดตามข้อมูลทางตลาดอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ในประเด็น ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า มีปัญหาเรื่องการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกไม่ทันสมัย การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ และขาดการประชาสัมพันธ์/การสื่อสารข้อมูลข่าวสารของกลุ่ม ตามลำดับ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกให้ทันสมัยตลอดเวลา ควรจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ และควรกำหนดให้มีการประชุมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลกับสมาชิก ตามลำดับ

5) ด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม มีปัญหาเรื่อง ไม่มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก และไม่มี การพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก ตามลำดับ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ สมาชิกมากกว่าหนึ่งใน สาม ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดแนวทางเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่ สมาชิก และควรพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิก เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ตามลำดับ

6) ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ สมาชิกหนึ่งในสี่ มีปัญหา เรื่องการดำเนินการเป็นแบบกิจกรรมเดียว และสมาชิกประมาณหนึ่งในห้า มีปัญหาเรื่องขาดการ พัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง ขาดการควบคุมกระบวนการผลิต และไม่มีขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน ตามลำดับ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ สมาชิกหนึ่งในสี่ ให้ข้อเสนอแนะว่า มีควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน และสมาชิกประมาณหนึ่งในห้า ให้ ข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง ควรกำหนดผู้รับผิดชอบควบคุม กระบวนการผลิต และควรกำหนดขั้นตอน กระบวนการการผลิตสินค้า/บริการให้ชัดเจน ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชน อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา มีสิ่งที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.1.1 สภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของนักวิจัยหลายท่าน ดังนี้ ภาณุมาศ หมดมลทิน (2550: 56) และเขาวเรศ ทิฐธรรม (2549: 46) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 51.71 ปี ใกล้เคียงกับ ผลการวิจัยของ เรืองจิตร พรหมสติด (2549: 63) และสุมิตรา อภิชัย (2549: 59) ที่พบว่าสมาชิกมีอายุ เฉลี่ย 50.7 ปี และ 50 ปี ตามลำดับ สมาชิกสองในสาม จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่มี ตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุมาศ หมดมลทิน (2550: 56) และเรืองจิตร พรหมสติด (2549: 63) ที่พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และไม่มีตำแหน่ง ทางสังคม สมาชิกมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3.23 ปี โดยสมาชิกสองในห้า ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเลย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้

2.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าสี่ในห้าทำนาเป็นอาชีพหลักของครัวเรือน มีรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 499,374 บาทต่อปี ซึ่งมีรายได้จากอาชีพหลักมากกว่าผลการวิจัยของ ภาณุมาศ หมดมลทิน (2550: 59) เรืองจิตร พรหมสถิต (2549: 63) และสุมิตรา อภิชัย (2549: 59) ที่พบว่า มีอาชีพหลักทางภาคการเกษตร และมีรายได้เฉลี่ย 147,247.10 บาทต่อปี 241,924.10 บาท และ 86,326 บาทต่อปี ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสภาพพื้นที่ของอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เหมาะสมกับการทำนา มีน้ำตลอดปี จึงมีการทำนา ปีละ 2 ครั้งขึ้นไป ทำให้สมาชิกไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมากกว่าสามในห้า มีหนี้สิน โดยมากกว่าหนึ่งในสาม มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุมาศ หมดมลทิน (2550: 59) ที่พบว่า สมาชิกเกือบหนึ่งในสี่กู้ยืมเงินมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2.2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานวิสาหกิจใน 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม สมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 5 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการบริหารตลาด 2) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร 4) ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ 5) ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุมาศ หมดมลทิน (2550: 76) ที่พบว่า สมาชิกที่เป็นตัวแทน สมาชิกทั่วไป และสมาชิกโดยรวมเห็นด้วยกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากความรู้ และการเข้าใจรูปแบบการดำเนินงานของแต่ละคนไม่เท่ากัน และอาจเกิดจากการมองเห็นสภาพการดำเนินงานของแต่ละวิสาหกิจ ตามความรู้สึกของแต่ละคน จึงเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนจากหลักการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้ ดังผลการวิจัย 6 ด้าน ต่อไปนี้

2.2.1 ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็น พบว่า

1) **การบริหารองค์กร** ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง 8 ประเด็น โดยมี 2 ประเด็น ที่สมาชิกไม่ได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลอื่น ๆ แก่สมาชิก และ การจดบันทึกทางการเงิน ทั้งอาจเป็นเรื่องที่สมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก และคิดว่า อาจแก้ไขหลังจากการแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ก่อน แต่มี 6 ประเด็นที่สมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง พร้อมทั้งสมาชิกได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่

(1) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องสมาชิกไม่ทราบข้อมูลทางการเงิน ดังนั้นจึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดประชุมหรือแจกเอกสารข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก

(2) การแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องการแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน ดังนั้น จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้ชัดเจน

(3) การจัดสรรรายได้ระหว่างสมาชิก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกคนหนึ่ง ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน ดังนั้น สมาชิกคนหนึ่ง จึงให้ข้อเสนอแนะว่า กำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน และสมาชิกมากกว่าสองในห้า ให้ข้อเสนอแนะว่า สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์

(4) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ดังนั้นจึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ชัดเจน

(5) การทบทวนผลการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกหนึ่งในสี่ ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง มีการทบทวนผลการดำเนินการเฉพาะคณะกรรมการดังนั้น จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทบทวนผลการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก

(6) การบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกหนึ่งในสี่ ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ ดังนั้น จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ

และยังมีสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 7 ประเด็น โดยมี 1 ประเด็น ที่สมาชิกไม่ได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไข ปรับปรุง ทั้งนี้ อาจเป็นเรื่องที่สมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก และคิดว่า อาจแก้ไขหลังจากการแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ก่อน แต่มี 6 ประเด็นที่สมาชิกมีความเห็นด้วยในระดับน้อย พร้อมทั้งสมาชิกได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) การกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกคนหนึ่ง ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น สมาชิกคนหนึ่ง จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ทำบันทึกเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน

(2) การบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ

(3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน

(4) การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกสองในห้า ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น สมาชิกมากกว่าสองในห้า จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรบันทึกทิศทางของวิสาหกิจชุมชน

(5) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกครึ่งหนึ่ง ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง ไม่มีโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น สมาชิกครึ่งหนึ่ง จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน

(6) การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกสองในห้า ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น สมาชิกหนึ่งในสาม ให้ข้อเสนอแนะว่า สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ทิศทางการบริหารองค์กรวิสาหกิจชุมชน มีความสำคัญต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ควรมีการกำหนด โครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน ทำบันทึกเป้าหมายและทิศทางของวิสาหกิจชุมชน โดยสมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ ควรแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้ชัดเจน ควรจัดประชุมหรือแจกเอกสารข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก ควรกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับให้ชัดเจน ควรบริหารจัดการทุนภายในและภายนอกให้เป็นระบบ และควรมีการทบทวนผลการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดวงสมร พุฒฉีกุล (2549: 48) ได้ศึกษาปัญหาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาเรื่อง การจัดสรรเงินปันผลไม่เหมาะสม สมาชิกไม่ทราบฐานะการเงินของกลุ่ม จึงมีข้อเสนอแนะว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนต้องแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกร่วมกันขายสินค้าของกลุ่ม และให้คำตอบแทนอย่างเหมาะสมชัดเจน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญรอด คำทะริ (2550: 76-78) ที่ศึกษาปัญหาพบว่า มีปัญหาเรื่องความรู้เรื่องการทำงานแบบมีส่วนร่วม ความรู้เรื่องการบันทึกการเงิน/บัญชี เรื่องการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก และในเรื่องการบริหารจัดการเงินทุน จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องเกี่ยวกับการเงินการบัญชี เพื่อแก้ไขปัญหาในด้านการ

บริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างมีระบบ ควรให้การสนับสนุนการวางแผนดำเนินงานในทุกด้านของวิสาหกิจชุมชนแก่สมาชิก โดยเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อปรับการดำเนินงานกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ

2) การรับผิดชอบต่อชุมชน ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 4 ประเด็นย่อย สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ประเด็นย่อย คือ 1) การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม และ 2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน แต่สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย เรื่อง การจัดสรรรายได้เพื่อสวัสดิการชุมชน และการให้การสนับสนุนต่อชุมชน ด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เยาวเรศ ทิฐธรรม (2549: 80) ที่พบว่า วิสาหกิจชุมชนบางแห่งมีการจัดตั้งและดำเนินการเพื่อช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก และเป็นการรวมตัวเพื่อรับความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงไม่มีการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน

2.2.2 ด้านการวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็น ได้แก่

1) กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 6 ประเด็นย่อย คือ สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ประเด็นย่อย คือ

(1) การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกมากกว่าสองในห้า ระบุว่ามีปัญหาเรื่อง วิสาหกิจชุมชนไม่มีการวางแผนการผลิต และสมาชิกหนึ่งในสี่ มีปัญหาเรื่อง วิสาหกิจชุมชนไม่มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ ดังนั้น สมาชิกมากกว่าสองในห้า ให้ข้อเสนอแนะว่า วิสาหกิจชุมชนควรวางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด และสมาชิกหนึ่งในสี่ ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณให้ชัดเจน

(2) การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงคุณภาพ เป็นประเด็นที่สมาชิกไม่ได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ทั้งอาจเป็นเรื่องที่สมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก และคิดว่า อาจแก้ไขหลังจากการแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ก่อน

และยังมีสมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่

(1) การทำแผนแบบมีส่วนร่วมระหว่างกรรมการและสมาชิก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกมากกว่าสองในห้า มีปัญหาเรื่อง สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ดังนั้น จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดประชุมทำแผนร่วมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก และวางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังสมาชิกหนึ่งในสี่ที่มีปัญหา

เรื่องสินค้าไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ดังนั้นสมาชิกหนึ่งในสิบ จึงให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ความรู้ในการปรับปรุงสินค้าให้ได้รับการรับรองคุณภาพ

(2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภายในชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังสมาชิกหนึ่งในสิบที่มีปัญหาเรื่องสินค้าไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน

(3) การเก็บรวบรวมข้อมูลภายนอกชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังสมาชิกหนึ่งในสิบที่มีปัญหาเรื่องสินค้าไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน

(4) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม เป็นประเด็นที่สมาชิกไม่ได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ทั้งอาจเป็นเรื่องที่สมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก และคิดว่า อาจแก้ไขหลังจากการแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ก่อน

ผลการวิจัยนี้ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ แสงเดือน พงษาชัย (2550: 110) พบว่า สมาชิกสองในห้าเท่านั้นที่มีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ทำแผนดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งควรมีการทำความเข้าใจถึงความสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งภายในและภายนอก โดยให้กรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมด้วยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนดำเนินงาน มีความสำคัญ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนควรจัดประชุมทำแผนร่วมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก วางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด ควรมีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณให้ชัดเจน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ความรู้ในการปรับปรุงสินค้าให้ได้รับการรับรองคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สามารถ แทนวิสุทธิ (2548: 153-154) ได้ศึกษาปัญหาพบว่า ไม่สามารถวางแผนการดำเนินงานกลุ่มได้เนื่องจากไม่มีความเข้าใจนโยบายหลักของกลุ่ม และภาครัฐไม่มีการแนะนำ และให้ความรู้ฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนวิสาหกิจชุมชนให้แก่สมาชิก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุมิตรา อภิชัย (2549: 61-62) ได้ศึกษาปัญหาพบว่า มีปัญหาด้านการขาดความรู้ความชำนาญในการผลิตสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐาน และด้านการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานรับผิดชอบ มีข้อเสนอแนะว่า ส่วนใหญ่ต้องปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถบรรลุตามตัวชี้วัดความสำเร็จในแต่ละด้านให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2) การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 6 ประเด็นย่อย คือ สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ

สมาชิกสามในห้า มีปัญหาเรื่อง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ดังนั้น สมาชิกมากกว่าสามในห้า จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

นอกจากนั้น สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 5 ประเด็นย่อย ได้แก่

(1) การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกสมาชิกสามในห้า มีปัญหาเรื่อง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

(2) การปรับแผนตามสถานการณ์ เป็นประเด็นที่สมาชิกไม่ได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ทั้งอาจเป็นเรื่องที่สมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก และคิดว่า อาจแก้ไขหลังจากการแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ก่อน

(3) การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสมาชิกเพียงเล็กน้อย มีปัญหาเรื่องไม่มีการถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรถ่ายทอดแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

(4) การควบคุมแผน เป็นประเด็นที่สมาชิกไม่ได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ทั้งอาจเป็นเรื่องที่สมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก และคิดว่า อาจแก้ไขหลังจากการแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ก่อน

(5) การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน เป็นประเด็นที่สมาชิกไม่ได้ระบุปัญหาและข้อเสนอแนะ ทั้งอาจเป็นเรื่องที่สมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก และคิดว่า อาจแก้ไขหลังจากการแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ก่อน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า วิสาหกิจชุมชนบางแห่งยังมีปัญหาเรื่อง ไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และไม่มีการถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญรอด คำทะริ (2550: 76-78) ได้ศึกษาปัญหาพบว่า มีปัญหาในเรื่องการปฏิบัติงานตามแผน โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรให้การสนับสนุนการวางแผนดำเนินงานในทุกด้านของวิสาหกิจชุมชนแก่สมาชิก โดยเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อปรับการดำเนินกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้นำวิสาหกิจชุมชนควรสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนแก่สมาชิกให้มากขึ้น และเจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้ในด้านการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการแก่ผู้นำและสมาชิกทุกคน เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 ด้านการบริหารตลาด ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลางทั้ง 2 ประเด็น คือ การกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และการติดตามข้อมูลของตลาดอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนยังขาดความรู้และบุคลากรด้านการวางแผนการตลาด และ สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง มีปัญหาเรื่องขาดตลาดรองรับสินค้าที่เพียงพอ จึงให้ข้อเสนอแนะว่า

ควรมีการวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสี่ มีปัญหาเรื่องไม่มีการติดตามข้อมูลของตลาด จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรติดตามข้อมูลทางตลาดอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ตลาดมีความสำคัญกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จึงควรมีการวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง ควรกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และ ควรติดตามข้อมูลทางตลาดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรืองจิตร พรหมสถิต (2549: 64) ได้ศึกษาพบว่า มีปัญหาด้านขาดตลาดรองรับผลผลิต และขาดความรู้ในเรื่องการตลาด โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนสินค้าโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ควรสนับสนุนความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการต่อยอด

2.2.4 ด้านการจัดความรู้และข้อมูลข่าวสาร ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในแต่ละประเด็น ได้แก่

1) *การจัดการความรู้* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลางทุกประเด็นย่อย คือ 1) การรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การแสวงหาความรู้ใหม่ 5) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นทุนที่มีอยู่แล้วสามารถนำมาใช้ได้ทันที แต่ในทางปฏิบัติ การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เยาวเรศ ทิฐธรรม (2549: 80) ได้สรุปว่า สมาชิกบางส่วนเห็นว่าการใช้ภูมิปัญญาในการดำเนินกิจกรรมทำให้เห็นผลช้า และยังขาดความรู้ในการประยุกต์ใช้ให้ทันสมัยกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงไม่เป็นที่แพร่หลาย

2) *ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 3 ประเด็นย่อย คือ เรื่อง การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า มีปัญหาเรื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์/การสื่อสารข้อมูลข่าวสารของกลุ่ม ดังนั้น จึงเสนอแนะว่า ควรกำหนดให้มีการประชุมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลกับสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงสมร พงษ์พิบูล (2549: 48) ได้ศึกษาปัญหาพบว่า สมาชิกไม่ได้รับข่าวสารจากกลุ่ม โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยใช้ช่องทางต่างๆ ตามความพร้อมของกลุ่ม

นอกจากนั้น สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอก และการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า มีปัญหาเรื่องการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกไม่ทันสมัย และการจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกให้ทันสมัยตลอดเวลา และควรจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ

2.2.5 ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 5 ประเด็น สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ ดังนี้ 1) มีการพัฒนาทักษะความรู้ผู้นำ 2) แนวทางการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ แรงจูงใจแก่สมาชิก 3) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก 4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกอย่างเป็นระบบ ใน 4 ประเด็นนี้ สมาชิกระบุปัญหาและข้อเสนอแนะเพียงประเด็นเดียว คือ แนวทางการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ แรงจูงใจแก่สมาชิก ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกโดยตรง โดยสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม มีปัญหาเรื่อง ไม่มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดแนวทางเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก

นอกจากนั้น สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม มีปัญหาเรื่อง ไม่มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิก เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เนื่องจากเมื่อมีการฝึกอบรม หรือศึกษาดูงาน คณะกรรมการมักจะได้รับคัดเลือกก่อนเสมอ ทำให้สมาชิกไม่ได้รับการพัฒนาความรู้เท่าที่ควร ดังนั้น ควรหาแนวทางแก้ไข เช่น บุคคลที่ได้รับการฝึกอบรม หรือศึกษาดูงาน ต้องสามารถถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกคนอื่นๆ ได้

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญ ต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากคนมีความสำคัญในการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงควรกำหนดแนวทางเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก และควรพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิก เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญรอด กำทερι (2550: 76-78) ได้ศึกษาปัญหาพบว่า มีปัญหาเรื่องการพัฒนาสมาชิก เรื่องการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจกับสมาชิก จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรเพิ่มความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิตและการบริหารจัดการคุณภาพผ้าทอแก่วิสาหกิจชุมชนทอผ้า ด้วยการทัศนศึกษาวิสาหกิจชุมชนทอผ้าในพื้นที่อื่น ที่

ประสบผลสำเร็จในระดับมาตรฐาน เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานระหว่าง
วิสาหกิจชุมชนทอผ้าด้วยกัน จะทำให้เกิดการตื่นตัวในทางพัฒนามากขึ้น

2.2.6 ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ โดยภาพรวมสมาชิกมีความเห็น
ด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดใน 4 ประเด็น สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลาง 3
ประเด็น ได้แก่

1) การวางแผนทางการปรับปรุงสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะ สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า มีปัญหาเรื่อง วิสาหกิจชุมชนขาดการพัฒนาสินค้า/บริการ
อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงให้ข้อเสนอแนะว่า วิสาหกิจชุมชนควรส่งเสริมการพัฒนาสินค้า/บริการ
อย่างต่อเนื่อง

2) การบริหารให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้อาจเป็น
เพราะ สมาชิกหนึ่งในสี่ มีปัญหาเรื่องการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนเป็นแบบกิจกรรมเดียว
ดังนั้นจึงให้ข้อเสนอแนะว่า วิสาหกิจชุมชนควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน

3) การกำหนดขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะ สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า มีปัญหาเรื่อง วิสาหกิจชุมชนไม่มีขั้นตอน กระบวนการผลิต
สินค้า/บริการที่ชัดเจน ดังนั้นจึงให้ข้อเสนอแนะว่า วิสาหกิจชุมชนควรกำหนดขั้นตอน
กระบวนการการผลิตสินค้า/บริการให้ชัดเจน

นอกจากนั้น สมาชิกเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การควบคุม
กระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความผิดพลาด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า มี
ปัญหาเรื่อง วิสาหกิจชุมชนขาดการควบคุมกระบวนการผลิต ดังนั้นจึงให้ข้อเสนอแนะว่า วิสาหกิจ
ชุมชนต้องมีการควบคุมกระบวนการผลิตที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด ซึ่ง
สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญรอด คำทะริ (2550: 76-78) ได้ศึกษาปัญหาพบว่า มีปัญหาเรื่อง
การควบคุมคุณภาพและความสม่ำเสมอของสินค้า และเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และใกล้เคียง
กับผลการวิจัยของ วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547: 74) ได้สรุปว่า การผลิตที่ดี ควรเป็นการผลิตที่ตรง
กับเป้าหมายที่วางไว้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 วิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

1) *ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกครึ่งหนึ่งให้ความเห็นว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาเรื่องไม่มีโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน และไม่มีการกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน ตามลำดับ สมาชิกสองในห้า ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องการแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน สมาชิกไม่ทราบข้อมูลทางการเงิน สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้ง ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ และไม่มีการบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชน ควรกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน ทำบันทึกเป้าหมายและทิศทางของวิสาหกิจชุมชน โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ควรกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ ควรมีแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร ควรจัดประชุมหรือแจกเอกสารข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก ควรกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ชัดเจน และควรบริหารจัดการทุนภายในให้เป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้

2) *ด้านการวางแผนการดำเนินงาน* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสามในห้า ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และสมาชิกมากกว่าสองในห้า ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และไม่มีการวางแผนการผลิต ตามลำดับ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนควรทำแผนปฏิบัติงานให้ชัดเจน โดยจัดประชุมทำแผนร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก และวางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด เพื่อป้องกันปัญหาเรื่องสินค้าขายไม่ได้

3) *ด้านการบริหารตลาด* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่ง ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องขาดตลาดรองรับสินค้าที่เพียงพอ สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และสมาชิกมากกว่าหนึ่งในสี่ ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีการติดตามข้อมูลของตลาด ตามลำดับ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชน ควรวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต และต้องติดตามข้อมูลทางตลาดอย่างต่อเนื่อง

4) *ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอกไม่ทันสมัย การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ และขาดการประชาสัมพันธ์/การสื่อสารข้อมูล ข่าวสารของกลุ่ม ตามลำดับ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนควรมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูล

ข่าวสารแก่บุคคลภายนอกให้ทันสมัยตลอดเวลา มีการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ และควรมีการประชุม เพื่อเผยแพร่ข้อมูลกับสมาชิก

5) *ด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมากกว่าหนึ่งในสาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก และไม่มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก ตามลำดับ ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรมีความกระตือรือร้นในเรื่องการกำหนดแนวทางเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก และพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิก เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน

6) *ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ* ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกหนึ่งในสี่ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่อง วิสาหกิจชุมชนดำเนินการเป็นแบบกิจกรรมเดียว และสมาชิกประมาณหนึ่งในห้า ให้ความเห็นว่า มีปัญหาเรื่องขาดการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง ขาดการควบคุมกระบวนการผลิต และไม่มีขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน ตามลำดับ ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรจัดการส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เชื่อมโยง ส่งเสริมการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถสร้างส่วนแบ่งทางการตลาดได้

2.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) *ด้านทิศทางของวิสาหกิจชุมชน* จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น ในส่วนของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนด้านความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดทำโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน กระตุ้นให้ทุกวิสาหกิจชุมชนกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน โดยส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ควรกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับโดยบันทึกให้ชัดเจน และควรถ่ายทอดความรู้เรื่องการทำบัญชีแก่คณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสมาชิกที่สนใจ

2) *ด้านการวางแผนการดำเนินงาน* จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น ในส่วนของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และแผนการผลิต โดยเน้น ให้สมาชิกทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

3) *ด้านการบริหารตลาด* จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น ในส่วนของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการตลาดและการติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อใช้ประโยชน์ในเรื่อง การตลาดนำการผลิต

4) *ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร* จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น ในส่วนของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ควรถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดเก็บข้อมูลอย่างถูกวิธี และสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

5) ด้านการจัดการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น ในส่วนของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ แก่สมาชิก และส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนจัดระบบการคัดเลือกบุคคลเข้ารับการฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานที่เหมาะสม

6) ด้านกระบวนการจัดการสินค้าและบริการ จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น ในส่วนของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีการเชื่อมโยงกิจกรรมในกลุ่มให้หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถสร้างรายได้ได้มากกว่าเดิม และเป็นการลดความเสี่ยงในกิจการ ควรมีขั้นตอน/กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3.2.2 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน (2545) *ศอช.แนวหน้า* กรุงเทพมหานคร บางกอกบล๊อค
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2545) “กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร คู่มือในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2546) *คู่มือการจัดตั้งและการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) *ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน* เอกสารเผยแพร่ กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร
- กมลรัตน์ หล้าสุวงศ์ (2527) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์และคณะ (2545) *การจัดการการผลิตและการดำเนินงาน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น
- ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์ (2548) “การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผู้วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เขต 1” รายงานการวิจัย สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 จังหวัดชัยนาท กรมส่งเสริมการเกษตร
- ดวงสมร พฤษภูมิกุล (2549) “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองรีร่วมพัฒนา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” รายงานการวิจัย สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 จังหวัดราชบุรี
- ถวิล เลิศประเสริฐ (2523) *วิสาหกิจสหกรณ์* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ธิดา โมสิกรัตน์ (2547) “ลักษณะของการแสดงความคิดเห็น” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร* หน่วยที่ 9 หน้า 56 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์
- บุญรอด คำทะริ (2549) “สภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทอผ้าในจังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534) *วิธีวิจัยทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร พิชญาพรินต์ติ้ง

- ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) *ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย* กรุงเทพมหานคร
โอเดียนสโตร์
- ปิยฉัตร แก่นจันทร์ (2548) “ความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบและวิธีปฏิบัติในการผลิตปลาสวยงาม
ตามมาตรฐานการจัดการฟาร์มเพาะเลี้ยงปลาสวยงาม เพื่อการส่งออกของเกษตรกร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชา
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พยุห์ แก้วคุณ (2548) “การดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนของแม่บ้านเกษตรกร กรณีศึกษา:
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางรักน้อย ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”
รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร
- เยาวเรศ ทิฐุธรรม (2549) “สภาพและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแม่สอด
จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ภานุมาศ หมดมลทิน (2550) “ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
- รัฐพล ภัทรคุณพิทักษ์ (2548) “การพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์จากใยปอในฐานะเป็นวิสาหกิจชุมชน :
กรณีศึกษาบ้านดอกลำไย ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- เริงจิตร พรหมสถิต (2549) “ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนใน
จังหวัดระยอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริม
การเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วันพบ สารบรรณ (2533) “ความคิดเห็นของครูที่ปรึกษากิจกรรมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนกลางสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาจังหวัด
หนองคาย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) “ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม” รายงานการศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- วิเชียร เกตุสิงห์ (2524) *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- สาคร ศรีสุขวงศ์ (2550) *การจัดการ, จากมุมมองนักบริหาร* กรุงเทพมหานคร จีพี ไซเบอร์พริ้นซ์
- สามารถ แทนวิสุทธิ (2548) “การเปรียบเทียบกระบวนการบริหารและผลการดำเนินงานของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอฝาง จังหวัดขอนแก่น” รายงานการศึกษาอิสระปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยว (2552) “ทะเบียนวิสาหกิจชุมชน” (อัดสำเนา)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) *การพัฒนาเครือข่าย
วิสาหกิจแนวคิดและแนวทางพัฒนา*. (อัดสำเนา)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) *แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 :
สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ม.ป.ป.) *แบบประเมินศักยภาพ
วิสาหกิจชุมชน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรม
ส่งเสริมการเกษตร
- สุชา จันทร์เอม (2524) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544) *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร เฟื่องฟ้าพริ้น
ติ้ง
- สุมิตรา อภิชัย (2549) “ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่” ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- แสงเดือน พงษาชัย (2550) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกวิสาหกิจ
ชุมชนในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introduction Analysis*. 3rd edition. New York:
Harper & Row Publishers.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)

1. อาจารย์สุกัญญา อธิปอนันต์

สถานที่ทำงาน กรมส่งเสริมการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

2. นายชูเกียรติ ประดิษฐ์ศิลป์กุล

สถานที่ทำงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา

กรมส่งเสริมการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร

3. นายคนัย ปัญพิทยากุล

สถานที่ทำงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา

กรมส่งเสริมการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข

ลำดับที่ของแบบสัมภาษณ์ □□□

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ เป็นความลับและจะนำไปใช้เฉพาะการวิจัยประกอบการศึกษา ในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวม ไม่ใช่รายบุคคล

3. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามแต่ละข้อให้ผู้ให้ข้อมูลตอบ แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง (...) หน้าข้อความที่ต้องการ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. เพศ   ( ) 1. ชาย   ( ) 2. หญิง
2. อายุ.....ปี (หากเกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา

( ) 1. ไม่ได้รับการศึกษา	( ) 2. ประถมศึกษา
( ) 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	( ) 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
( ) 5. ปวส. / อนุปริญญาตรี	( ) 6. ปริญญาตรี
( ) 7. สูงกว่าปริญญาตรี	( ) 8. อื่น ๆ (ระบุ).....
4. ตำแหน่งทางสังคม

( ) 1. ไม่มี	( ) 2. มี (ระบุ).....
--------------	-----------------------
5. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....ปี
6. ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม (วิสาหกิจชุมชน)

( ) 1. สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	( ) 2. เดือนละ 1 ครั้ง
( ) 3. ปีละ 1 ครั้ง	( ) 4. ปีละ 2 ครั้ง
( ) 5. ปีละ 4 ครั้ง	( ) 6. ปีละ 6 ครั้ง
( ) 7. อื่น ๆ (ระบุ).....	
7. การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ทำไร่	( ) 2. ทำนา
( ) 3. ทำสวน	( ) 4. เลี้ยงสัตว์
( ) 5. ประมง	( ) 6. ค้าขาย
( ) 7. รับจ้าง	( ) 8. รับราชการ
( ) 9 อื่นๆ(ระบุ).....	
8. รายได้จากอาชีพหลัก.....บาท/ปี
9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ..... คน
10. รายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ไม่มี	( ) 2. มี ( ) 2.1 ค่าแรงงาน.....บาท/เดือน	
	( ) 2.2 เงินปันผล.....บาท/ปี	
	( ) 2.3 รายได้อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....บาท/ปี	

11. สภาวะหนี้สิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี ( ) 2.1 ธกส.
 ( ) 2.2 ธนาคารออมสิน
 ( ) 2.3 หนี้นอกระบบ
 ( ) 2.4 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประเด็นต่างๆในระดับใด โปรด

ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง
 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน					
1.1 การบริหารองค์กร					
1.1.1 การบริหารองค์กร					
1) การกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน					
2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน					
3) การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน					
4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน					
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน					
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน					
2) การแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กร					
3) การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ					
4) การจัดบันทึกการเงิน / บัญชี					
5) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก					
6) การเปิดเผยข้อมูลอื่น ๆ แก่สมาชิก					
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์					
1) การบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2) การบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ					
3) การจัดสรรรายได้ระหว่างสมาชิก					
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน					
1) การทบทวนผลการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม					
2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไข ปรับปรุง					
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน					
1.2.1 การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม					
1.2.2 ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน					
1.2.3 การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ					
1.2.4 การจัดสรรรายได้เพื่อสวัสดิการชุมชน					
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน					
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					
1) การเก็บรวบรวมข้อมูลภายในชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ					
2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภายนอกชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผนอย่างเป็นระบบ					
3) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม					
4) การทำแผนแบบมีส่วนร่วมระหว่างกรรมการและสมาชิก					
2.1.2 เป้าหมายของแผนชุมชน					
1) การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ					
2) การกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงคุณภาพ					
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ					
2.2.1 การจัดทำแผนปฏิบัติงาน					
2.2.2 การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง					
2.2.3 การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้					
2.2.4 การควบคุมแผน					
2.2.5 การปรับแผนตามสถานการณ์					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.2.6 การคาดการณ์ความสำเร็จของแผน จากการวิเคราะห์ข้อมูล					
3. การบริหารตลาด					
3.1 การกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต					
3.2 การติดตามข้อมูลของตลาดอย่างต่อเนื่อง					
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร					
4.1 การจัดการความรู้					
4.1.1 การรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น					
4.1.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น					
4.1.3 การแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น					
4.1.4 การแสวงหาความรู้ใหม่					
4.1.5 การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น					
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล					
4.2.1 การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ					
4.2.2 การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก					
4.3.3 การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลภายนอก					
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน					
5.1 การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก					
5.2 การพัฒนาทักษะความรู้ผู้นำ					
5.3 การพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก					
5.4 แนวทางการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ แรงจูงใจแก่สมาชิก					
5.5 การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกอย่างเป็นระบบ					
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ					
6.1 การบริหารให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน					
6.2 การกำหนดขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน					
6.3 การควบคุมกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความผิดพลาด					
6.4 การวางแผนงานในการปรับปรุงสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง ท่านมีปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ดังต่อไปนี้หรือไม่ หากมี โปรดตอบว่า “มี” หากมีปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดระบุ (ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ใน (...) หน้าข้อที่ผู้ให้ข้อมูลตอบว่า “มี” และบันทึกข้อความที่ผู้ให้ข้อมูลตอบเพิ่มเติม)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ทิศทางวิสาหกิจชุมชน	
1.1 การบริหารองค์กร	
1.1.1 การบริหารองค์กร	
( ) 1) ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน	( ) 1) ทำบันทึกเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน
( ) 2) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน	( ) 2) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน
( ) 3) ไม่มีการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	( ) 3) ควรบันทึกทิศทางของวิสาหกิจชุมชน
( ) 4) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	( ) 4) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน
( ) 5) อื่นๆ (ระบุ).....	( ) 5) อื่นๆ (ระบุ).....
1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน	
( ) 1) ไม่มีโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชน	( ) 1) ควรกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน
( ) 2) การแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน	( ) 2) ควรแบ่งหน้าที่ในการบริหารองค์กรให้ชัดเจน
( ) 3) ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ	( ) 3) ควรกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ชัดเจน
( ) 4) ไม่มีความรู้ในการจดบันทึกการเงิน / บัญชี	( ) 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการฝึกอบรมการทำบัญชีอย่างง่ายให้ผู้เกี่ยวข้อง
( ) 5) สมาชิกไม่ทราบข้อมูลทางการเงิน	( ) 5) ควรจัดประชุมหรือแจกเอกสารข้อมูลทางการเงินแก่สมาชิก

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
( ) 6) อื่นๆ (ระบุ).....	( ) 6) อื่นๆ (ระบุ).....
1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์	
( ) 1) ไม่มีการบริหารจัดการทุนภายในอย่างเป็นระบบ	( ) 1) ควรบริหารจัดการทุนภายในให้เป็นระบบ
( ) 2) ไม่มีการบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ	( ) 2) ควรบริหารจัดการทุนที่ได้จากภายนอกอย่างเป็นระบบ
( ) 3) ไม่มีการกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน	( ) 3) กำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ที่ชัดเจน
( ) 4) อื่นๆ (ระบุ).....	( ) 4) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์
( ) 5) อื่นๆ (ระบุ).....	( ) 5) อื่นๆ (ระบุ).....
1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน	
( ) 1) มีการทบทวนผลการดำเนินการเฉพาะคณะกรรมการ	( ) 1) ควรมีการทบทวนผลการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก
( ) 2) ไม่มีการนำปัญหาที่พบในการดำเนินการไปแก้ไข ปรับปรุง	( ) 2) ควรนำปัญหาที่พบในการดำเนินการ ไปแก้ไข ปรับปรุง เพื่อการพัฒนา
( ) 3) อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 3) อื่นๆ(ระบุ).....
1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน	
( ) 1.2.1 ไม่มีการกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม	( ) 1.2.1 ควรกำหนดรูปแบบ วิธีการดำเนินการอย่างมีจริยธรรม
( ) 1.2.2 ไม่ใส่ใจต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	( ) 1.2.2 ควรกำหนดให้มีการใช้ทรัพยากรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
( ) 1.2.3 ไม่ใส่ใจในด้านการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์	( ) 1.2.3 ผู้นำควรแสดงบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน
( ) 1.2.4 ไม่มีการจัดสรรรายได้เพื่อสวัสดิการชุมชน	( ) 1.2.4 ควรจัดสรรรายได้เพื่อสวัสดิการชุมชน
( ) 1.2.5 อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 1.2.5 อื่นๆ(ระบุ).....
2. การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	
2.1 กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผนการดำเนินงาน	

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
2.1.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	
( ) 1) ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในชุมชน	( ) 1) ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ
( ) 2) ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายนอกชุมชน	( ) 2) ควรเก็บข้อมูลจากภายนอกชุมชนที่จำเป็นต่อการวางแผน
( ) 3) ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนดำเนินการ	( ) 3) ควรทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แผนแม่บทชุมชนมาร่วมในการพิจารณา
( ) 4) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน	( ) 4) ควรจัดประชุมทำแผนร่วมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก
( ) 5) ขาดความรู้ในการจัดทำแผน	( ) 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาความรู้ด้านการวางแผนให้กับคณะกรรมการและสมาชิก
( ) 6) อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 6) อื่นๆ(ระบุ).....
2.1.2 เป้าหมายของแผนชุมชน	
( ) 1) ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณ	( ) 1) ควรมีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณให้ชัดเจน
( ) 2) ไม่มีการวางแผนการผลิต	( ) 2) วางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด
( ) 3) ไม่มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงคุณภาพ	( ) 3) ควรมีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงคุณภาพให้ชัดเจน
( ) 4) สินค้าไม่มีคุณภาพตามมาตรฐาน	( ) 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ความรู้ในการปรับปรุงสินค้าให้ได้รับการรับรองคุณภาพ
( ) 5) อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 5) อื่นๆ(ระบุ).....
2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ	
( ) 2.2.1 ไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน	( ) 2.2.1 ควรมีการทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน
( ) 2.2.2 ไม่มีการถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	( ) 2.2.2 ควรถ่ายทอดแผนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
( ) 2.2.3 ไม่ปฏิบัติตามแผนงาน	( ) 2.2.3 ควรมีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
( ) 2.2.4 ขาดการควบคุมแผน	( ) 2.2.4 ควรกำหนดผู้รับผิดชอบ วิธีการที่ชัดเจนปฏิบัติได้จริง
( ) 2.2.5 แผนปฏิบัติการไม่สามารถปรับใช้ตามสถานการณ์	( ) 2.2.5 จัดทำแผนปฏิบัติให้สามารถปรับใช้ตามสถานการณ์ได้
( ) 2.2.6 ไม่มีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผน	( ) 2.2.6 ควรคาดการณ์จากการวิเคราะห์ข้อมูลและแผนปฏิบัติงาน
( ) 2.2.7 อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 2.2.7 อื่นๆ(ระบุ).....
3. การบริหารตลาด	
( ) 3.1 ไม่มีการกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต	( ) 3.1 ควรกำหนดแหล่งจำหน่ายก่อนการผลิต
( ) 3.2 ไม่มีการติดตามข้อมูลของตลาด	( ) 3.2 ควรติดตามข้อมูลทางตลาดอย่างต่อเนื่อง
( ) 3.3 ขาดตลาดรองรับสินค้าที่เพียงพอ	( ) 3.3 ควรมีการวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง
( ) 3.4 อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 3.4 อื่นๆ(ระบุ).....
4. การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร	
4.1 การจัดการความรู้	
( ) 1) ไม่มีการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น	( ) 1) ควรเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบ
( ) 2) ไม่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	( ) 2) ควรถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่คนรุ่นใหม่
( ) 3) ไม่มีการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น	( ) 3) ควรมีการจัดศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น
( ) 4) ไม่สนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ	( ) 4) ส่งเสริมให้แสวงหาความรู้ใหม่แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา
( ) 5) ไม่สนใจเรื่องการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	( ) 5) ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเดิม
( ) 6) ขาดการวางแผนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ/เอกชน	( ) 6) ควรวางแผนแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ/เอกชน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
( ) 7) อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 7) อื่นๆ(ระบุ).....
4.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล	
( ) 4.2.1 การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ	( ) 4.2.1 ควรจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ
( ) 4.2.2 ขาดการประชาสัมพันธ์/การสื่อสารข้อมูล ข่าวสารของกลุ่ม	( ) 4.2.2 ควรกำหนดให้มีการประชุมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลกับสมาชิกการ
( ) 4.2.3 การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารแก่บุคคลภายนอกไม่ทันสมัย	( ) 4.2.3 ควรมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารแก่บุคคลภายนอกให้ทันสมัยตลอดเวลา
( ) 4.2.4 อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 4.2.4 อื่นๆ(ระบุ).....
( ) 4.2.5 อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 4.2.5 อื่นๆ(ระบุ).....
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	
( ) 5.1 ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก	( ) 5.1 ควรกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกให้ชัดเจน
( ) 5.2 ไม่มีการพัฒนาทักษะความรู้ผู้นำ	( ) 5.2 ควรพัฒนาผู้นำในทุกๆด้านอย่างต่อเนื่อง
( ) 5.3 ไม่มีการพัฒนาทักษะความรู้แก่สมาชิก	( ) 5.3 ควรพัฒนาทักษะความรู้ของสมาชิก เช่น การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน
( ) 5.4 ไม่มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก	( ) 5.4 ควรกำหนดแนวทางเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่สมาชิก
( ) 5.5 ไม่มีแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก	( ) 5.5 ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก
( ) 5.6 อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 5.6 ควรมีการแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานแก่สมาชิก เพื่อนำไปปรับปรุง
( ) 5.7 อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 5.7 อื่นๆ(ระบุ).....
6. กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ	
( ) 6.1 การดำเนินการเป็นแบบกิจกรรมเดียว	( ) 6.1 ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน
( ) 6.2 ไม่มีขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน	( ) 6.2 ควรกำหนดขั้นตอน กระบวนการการผลิตสินค้า/บริการให้ชัดเจน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
( ) 6.3 ขาดการควบคุมกระบวนการผลิต	( ) 6.3 ควรกำหนดผู้รับผิดชอบควบคุมกระบวนการผลิต
( ) 6.4 ขาดการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง	( ) 6.4 ควรส่งเสริมการพัฒนาสินค้า/บริการอย่างต่อเนื่อง
( ) 6.5 อื่นๆ(ระบุ).....	( ) 6.5 อื่นๆ(ระบุ).....

*****

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางวิภา ปักกาสาดัง
วัน เดือน ปีเกิด	7 พฤษภาคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (พืชศาสตร์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2541
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ตำบลโพรงอากาศ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ